

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-250 30 00
www.hkr.se

Självständigt arbete ,15 hp
Specialpedagogexamen
VT 2024
Fakulteten för lärarutbildning

“Vi är ju språkliga förebilder”

*Specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av
förskolebarn med svenska som andraspråk.*

Aleksandra Olszanowska & Larisa Sagdati

Författare

Aleksandra Olszanowska och Larisa Sagdati

Titel

”Vi är ju språkliga förebilder”

Specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av förskolebarn med svenska som andraspråk.

Handledare

Tammy Omfors Macinnes

Bedömande lärare

Katharina Nilfyr

Examinator

Jonas Aspelin

Sammanfattning

Syftet med vår studie är att undersöka vilken roll har specialpedagogen i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk i förskolan. Utifrån studiens syfte formuleras en öppen forskningsfråga som inriktar sig på att beskriva specialpedagogens roll i inkludering av barn med svenska som andraspråk. Genom semistrukturerade intervjuer undersöktes specialpedagogernas uppfattningar om specialpedagogens roll i arbete med att inkludera barn med svenska som andraspråk i kommunala förskolor. Studien utgår från sociokulturell teori och teorins begrepp den närmaste utvecklingszon, mediering genom artefakter och utbildningens allmänna lag. Resultaten för denna aktuella studie visar att specialpedagogens roll i arbete med inkludering av barn med svenska som andraspråk handlar om att handleda och stödja förskolepersonal i sitt dagliga arbete med flerspråkiga barn. Specialpedagogerna i vår studie ser sin roll som ledare i inkluderingsprocessen och att hitta nya lösningar som är rimliga för det enskilda individen, men även för hela

barngruppen. Sammanfattningsvis visar vår studie att specialpedagogens roll handlar om att tydliggöra pedagogiken i förskoleverksamheter och att genom samverkan och dialog skapa goda relationer med andra samt att så tidigt som möjligt upptäcka svårigheter och arbeta förebyggande.

Ämnesord

Förskola, inkludering, sociokulturellt perspektiv, specialpedagogik, svenska som andraspråk,

Author

Aleksandra Olszanowska och Larisa Sagdati

Title

“We are, after all, linguistic role models “

The special education teacher's role in inclusion work for preschool children with Swedish as a second language.

Supervisor

Tammy Omfors Macinnes

Assessing Teacher

Katharina Nilfyr

Examiner

Jonas Aspelin

Abstract

The purpose of this study is to investigate what role the special education teacher has in the inclusion work of children with Swedish as a second language in preschool. Based on the purpose of the study, an open research question is formulated that focuses on making visible the role of the special education teacher in the inclusion of children with Swedish as a second language. Through semi-structured interviews, the special education teachers' perceptions of the special education teacher's role in work to include children with Swedish as a second language in municipal preschools were investigated. The study is based on socio-cultural theory and the theory's concept of the immediate zone of development, mediation through artefacts and the general law of education. The results of this current study show that the special education teacher's role in work with the inclusion of children with Swedish as a second language involves supervising and supporting preschool staff in their daily work with multilingual children. The special education teachers in this study perceive their role as leaders in the inclusion process and to find new solutions that are reasonable for the individual, but also for

the entire group of children. In summary, these studies show that the role of the special education teacher is to clarify the pedagogy in preschool activities and to create good relationships with others through collaboration and dialogue, as well as to detect difficulties as early as possible and work preventively.

Keywords

Preschool, inclusion, socio-cultural perspective, special education teacher, Swedish as a second language.

Förord

Genom ett stort engagemang och ett bra samarbete mellan oss båda kan vi nu presentera vårt examensarbete. Varje detalj i vår studie har vi diskuterat ut och in tills vi blivit nöjda. Varenda utmaning som dykt upp längs vägen har vi stött och blött i försök att hitta nya lösningar. Vi har gett varandra nya idéer och delat med oss av våra erfarenheter. Vi båda har ett gemensamt ansvar för alla delar i vår studie då vi träffats kontinuerligt under skrivandets gång både genom fysiska träffar såväl som på Zoom. All text har skrivits i ett delat dokument under tiden som vi har haft fysiska träffar eller i Zoom-möte vilket gör att det är omöjligt att säga vem som exakt skrivit vad. Det har helt enkelt varit en gemensam ansträngning. Dock så har Larisa haft större ansvar för att hitta fram lämpliga referenser och beskriva metodval medan Aleksandra skrev fram inledningen, bakgrunden samt beskrivningar av begrepp. Vi båda har gått igenom all litteratur och tidigare forskningar som står i referenslistan och dessutom har vi också diskuterat innehållet med varandra. Den empiriska delen av studien har Larisa samlat in själv, men vi båda har transkriberat, analyserat och diskuterat det insamlade materialet tillsammans och båda är medvetna om vikten av det som studerades.

Vi vill tacka våra nära och kära som har stöttat oss i vårt arbete. Vi vill även tacka alla specialpedagoger som deltagit och gjort vår studie möjlig. Sist men absolut inte minst vill vi ge ett stort tack till vår handledare Tammy Omfors Macinnes för alla viktiga kommentarer och synpunkter under studiens utformning. Nu ser vi fram emot att med stora kliv ta oss an de viktiga uppdragen som specialpedagogens yrkesroll innebär.

Aleksandra & Larisa

Innehållsförteckning

Förord	6
1 Inledning	9
1.1 Syfte och frågeställning.....	10
1.2 Definition av begrepp.....	11
1.2.1 Modersmål och förstaspråk	11
1.2.2 Andraspråk.....	11
1.2.3 Flerspråkighet.....	12
1.2.4 Inkludering och en förskola för alla	12
1.2.5 Samverkan.....	12
2 Bakgrund	13
3 Tidigare forskning	15
3.1 Svenska som andraspråk	15
3.2 Specialpedagogens roll.....	17
3.3 Inkluderande undervisning.....	18
4 Teori	22
4.1 Den proximala utvecklingszonen	23
4.2 Utvecklingens allmänna lag	24
4.3 Mediering genom artefakter	24
5 Metod	26
5.1 Val av metod	26
5.2 Urval.....	27
5.3 Genomförande.....	27
5.4 Bearbetning	28
5.5 Etiska övervägande	28

6 Resultat	30
6.1 Språk	30
6.2 Samverkan	33
7 Analys	39
7.1 Den proximala utvecklingszonen	39
7.2 Mediering genom artefakter	41
7.3 Utvecklingens allmänna lag	43
7.4 Slutsatser	44
8 Diskussion	45
8.1 Metoddiskussion	45
8.2 Diskussion av resultat	47
8.3 Sammanfattning	53
8.4 Studiens implikationer	53
8.5 Framtida forskning	54
Referenslista.....	55
Bilaga 1.....	59
Bilaga 2.....	60
Bilaga 3.....	61

1 Inledning

Grunden i valet av studiens ämne ligger i vårt intresse för språk och inkluderingsfrågor som växte fram under våra pågående arbeten som förskollärare och modersmållärare/studiehandledare i mångkulturella områden, där majoriteten av barn och elever har svenska som andraspråk. Utöver det så har vi svenska som andraspråk och vi har erfart en vardag som antingen ett förskolebarn eller en elev med svenska som andraspråk. Ämnet och syftet för vår studie motiveras även av den kraftiga ökningen av flerspråkiga barn inskrivna i förskolans verksamheter och en viss osäkerhet bland personal i förskolan av hur man inkluderar dessa barn (Brunar, 2015).

Utifrån våra arbetserfarenheter och utifrån vårt verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) i den specialpedagogiska utbildningen på högskolan i Kristianstad vet vi att undervisa alla barn gemensamt inte är lätt. Cummins (2017) betonar vikten av att det mångfacetterade pedagogiska arbete som utförs i förskolor i dag kräver kompetenser som sträcker sig långt utanför akademiska ämnesområden och berör i hög grad en lyhördhet inför variationen i barns livsvillkor. Brunar (2015) menar att utmaningen i att inkludera barn med svenska som andraspråk i förskolan handlar om så mycket mer än att lära de svenska så snabbt och effektivt som möjligt. Trots att det finns minst 60 års lång tradition av mottagande av barn med svenska som andraspråk i Sverige så är kunskaper om hur dessa barn på bästa sätt ska tas emot och inkluderas begränsade (Brunar, 2015; Cummins, 2017). Genom att arbeta med frågor som rör mångfald kan förskolan erbjuda en mer likvärdig miljö som bygger på ömsesidig respekt och tolerans (Palla, 2011). Enligt Skolinspektionens (2010) rapport får elever med svenska som andraspråk sämre förutsättningar att nå de nationella målen i grundskolan än elever med svenska som förstaspråk. Detta väckte ett intresse hos oss för att förstå förskolans uppdrag som det första steget i utbildningssystemet och villkoren för inkludering av barn med svenska som andraspråk. I Läroplanen för förskolan (Läroplan för förskolan [lpfö18, 2018]) står det att språk och identitetsutveckling hänger ihop. Förskolan ska stimulera barnens språkutveckling i svenska för att främja samt stimulera till olika sätt att

kommunicera. Förskolan ska följaktligen erbjuda stimulerande miljöer där barn får möjlighet att utveckla sitt språk på olika sätt. Barn ska ges möjlighet att i betydelsefulla sammanhang få utöva sitt språk med andra (Lpfö18, 2018). Verkligheten är sådan att det knappast finns tillräckligt många specialister i någon förskola som kan hantera de olika behoven hos barn och deras familjer (Cummins, 2017). Den specialpedagogiska yrkesrollen beskrivs dessutom genom tidigare forskning som komplex och diffus (Sundqvist & Ström, 2015; Göransson m.fl. 2015). I examensförordningen (SFS 2017:1111) för specialpedagogexamen står det till exempel att specialpedagogen ska arbeta förebyggande för att undanröja hinder och svårigheter i lärmiljöer samt vara en samtalspartner och rådgivare i pedagogiska frågor. Specialpedagogen ska också ”visa insikt om betydelsen av lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper” (SFS 2017:1111, s.5). Med sin utbildning “att leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever” (SFS 2017:1111, s.5) har specialpedagogen ett utökat ansvar för att både se till helheten och det enskilda barnets behov. Specialpedagogik i förskola är dock ett mångfasetterat och komplext område och behovet av mer forskning inom forskningsfältet har blivit tydligt (Palla, 2011). Därför har vi blivit intresserade att undersöka mer på djupet kring specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk i förskolan.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med föreliggande studie är att bidra med kunskap om specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk i förskolan. I föreliggande studie riktas särskilt fokus mot specialpedagogers beskrivningar gällande specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av barn som lär sig svenska språket som andraspråk.

Frågeställning:

Hur beskriver fyra verksamma specialpedagoger sin roll i inkluderingsarbetet av barn med svenska som andraspråk i förskolan ?

1.2 Definition av begrepp

I föreliggande studie utgår vi ifrån Björks-Willen (2018) beskrivningar av begreppet *modersmål* och *förstaspråk*, *andraspråk* och *flerspråkighet* samt Nielsen och Nyroos (2022) beskrivning av begreppet *inkludering och en förskola för alla* samt Aspelin och Perssons (2011) förklaring av begreppet *samverkan*. Begreppet svenska som *andraspråk* i föreliggande studie syftar på att ett barn med annat *modersmål* än svenska lär sig det svenska språket i förskolan. Detta kan enligt Björk-Willen (2018) ske antingen succesivt efter att barnet först har utvecklat ett eller flera andraspråk eller parallellt med sitt eller sina andra modersmål. Andraspråk betyder inte per automatik att svenska är barnets andraspråk i ordningsföljd, men avser ett språk som barnet vanligtvis inte talar i hemmiljön (Björk-Willen, 2018). Barn som har ett annat modersmål än undervisningsspråket i förskolan benämns i föreliggande studie som barn med svenska som andraspråk. I föreliggande studien används växelvis begreppen *andraspråk*, *flerspråkighet* och *flera språk* beroende på sammanhanget i syfte att benämna en individ med ett annat *modersmål* än svenska som lär sig det svenska språket i förskolan (Björk-Willen, 2018).

1.2.1 Modersmål och förstaspråk

I språkvetenskapliga sammanhang likställs begreppen *modersmål och förstaspråk* med språket som barnet lär sig först, vilket i de flesta fall är det språk som talas i barnets hemmiljö (Björk-Willen, 2018).

1.2.2 Andraspråk

Björk-Willen (2018) menar att ett *andraspråk* är benämning på ett språk barnet lär sig med hjälp av vardagskommunikation i sin omgivning genom kontakt med andra. Detta språk har lärts in efter att det förstaspråket grundats in hos individen. Barnet lär sig andraspråk i första hand i den utsträckning det behöver språket för att klara av vardagen. Det är ordningsföljden och inte behärskningsgraden som ligger till grund för definitionen av termerna förstaspråk och andraspråk (Björk-Willen, 2018).

1.2.3 Flerspråkighet

Flerspråkighet är ett brett begrepp och innebär att individen obehindrat kan använda två eller flera språk i tal och i skrift i olika sammanhang. Flerspråkighet kan sägas vara ett generösare begrepp än tvåspråkighet eftersom det inbegriper både två och flerspråkiga talare (Björk-Willen, 2018).

1.2.4 Inkludering och en förskola för alla

Inkludering kan enligt Nielsen och Nyroos (2022) i förskolan betraktas som en övergripande idé om en förskola som passar alla barn, där alla kan delta och olikheter är en tillgång. Inkludering handlar därav enligt Nielsen och Nyroos (2022) om att ge likvärdiga förutsättningar att utvecklas. I *en förskola för alla* utformas undervisningen för att möta variationen av olikhet som finns hos barn. Därmed utgår undervisningen i förskolan från barns utveckling som en process och anpassas därefter (Nielsen & Nyroos, 2022).

1.2.5 Samverkan

Aspelin och Persson (2011) definierar begreppet *samverkan* som en socialt konstruerad process som innefattar målmedveten handling och sträcker sig utanför relationen. Det inkluderar förutsägbarhet, tydlighet kring mål och syfte och handlar om att olika kompetenser bidrar med olika perspektiv, där relationer ses som en tillgång (Aspelin & Persson, 2011).

2 Bakgrund

Tidigare forskning tyder på att människor aldrig förr har flyttat på sig så mycket som idag (Bunar, 2015). I och med den ovanligt omfattande förflyttningen av människor från ett land till ett annat har den kulturella och språkliga mångfalden i förskolor och skolor snabbt ökat runt om i världen och även i Sverige (Bunar, 2015; Cummins, 2017). Vi lever i ett mångfacetterat samhälle och har idag en förskola, där en mångfald av barn från olika kulturer med olika bakgrund och med olika förutsättningar möts (Bunar, 2015).

Forskning visar att förskolans sätt att möta barnens olikheter har en avgörande betydelse för hur de kommer att utvecklas som individer (Palla, 2011; Nielsen & Nyroos, 2022). I barnkonventionens artikel 29 står att barns utbildning ska syfta till att: ”Utveckla respekt för barnets föräldrar, för barnets eget kulturella identitet, språk och värden, för bosättningslandets och för ursprungslandets nationella värden och för kulturer som skiljer sig från barnets egen” (Svenska Unescorådet, 2009, s. 28). Läroplanen för förskolan tydliggör förskolans uppdrag och visar tydligt upp att det är barnet som står i centrum (Lpfö18, 2018). Svenska som andraspråk är ett ämne som inte återfinns i läroplanen för förskolan (Lpfö18,2018). Där beskrivs dock arbetet med språkutveckling som viktigt och att barn med ett annat modersmål ska ges möjlighet att utveckla både modersmålet och det svenska språket (Lpfö18, 2018). I läroplanen för förskolan är även inkludering ett av strävansmålen som förskolans personal ska möjliggöra för alla barn, som innebär att alla barn ska få en utbildning som är formad och anpassad för att de ska kunna på bästa sätt utvecklas (Lpfö18, 2018). Enligt Lpfö 18 (2018) ska barn i behov av särskilt stöd eller stimulans få detta tillgodoses utifrån deras individuella behov och förutsättningar. Likaså i Salamancadeklarationen lyfter man upp att varje barn har unika egenskaper, intressen, fallenheter och inlärningsbehov och att utbildningssystemen skall utformas och utbildningsprogrammen genomföras på sådant sätt att den breda mångfalden av dessa egenskaper och behov tillgodosetts (Svenska Unescorådet, 2006).

Att uppfylla de här målsättningarna är ingen lätt uppgift (Kultti, 2012). I takt med att det blir vanligare med barn med svenska som andraspråk i förskolan behövs mer kunskap och expertis hos pedagoger för att kunna inkludera barn och elevgrupper som rymmer stor mångfald (Kultti, 2012). Eftersom dagens förskola i de nordiska länderna är en del av utbildningssystemet med ett förstärkt lärandeuppdrag, finns det fortsatt behov av att studera, på olika sätt och ur olika perspektiv, villkoren och förutsättningarna för en förskola för alla barn (Palla, 2021; Mitchell, 2017). Tidigare forskning visar ett behov av att öka kunskapen om hur man på bästa sätt kan inkludera barn med svenska som andraspråk, samtidigt som man uppmuntrar och stödjer utveckling av deras övriga språk (Brunar, 2015; Cummins, 2017; Kultti, 2012). Enligt examensordningen (SFS 2017:1111) för specialpedagoger ska specialpedagoger delta i samverkan att utforma åtgärdsprogram samt utveckla verksamhetens lärmiljöer, och stödja barn och elever. Specialpedagogen ska kunna leda utveckling av pedagogiskt arbete i syfte att möta behoven hos alla barn (SFS 2017:1111). En tillgänglig specialpedagog kan enligt Nielsen och Nyroos (2022) påverka hur man utvecklar sin verksamhet och det är då intressant att veta om specialpedagoger är delaktiga i att ge det stöd som barn med svenska som andraspråk behöver för att inkluderas i barngrupper och i så fall vilken är specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk.

3 Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras tidigare forskning som anses vara relevant för föreliggande studie kring specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk. Kapitlet belyser forskning om svenska som andraspråk, specialpedagogens roll samt inkluderande undervisning.

3.1 Svenska som andraspråk

Kultti (2012) har i sin studie utgått utifrån ett interkulturellt perspektiv när hon analyserat vilka villkor som ges för yngre flerspråkiga barns språkliga och kommunikativa utveckling och deras deltagande i olika aktiviteter. Studien genomfördes med hjälp av kvalitativa forskningsintervjuer med fyra arbetande förskollärare i mångkulturella förortsförskolor i Stockholm. Kultti (2012) resultat tyder på att det är svenskan som är ett normspråk i språkmiljön där hon skev fram att deltagare har olika kunskaper och erfarenheter. Studiens resultat visar på att andraspråk än svenska görs osynliga genom normer, sätt att tala, deltagarnas kunskaper, förväntningar och förutsättningar (Kultti, 2012). Kultti (2012) betonar i sin studie att tillämpningen av flera språk inte synliggörs i hennes studie och att svenskan som normspråk kan vara ett sätt att marginalisera kommunikation på andra modersmål än svenska. Liknande resultat har Harju och Åkerbloms (2020) fått i sin studie där språkpraxis i förskolan för barn med svenska som andraspråk som är nya på majoritetsspråket undersöktes. I ett aktionsforskningsprojekt samarbetade pedagoger och forskare för att utveckla språkpraxis i en förskola med stor språklig mångfald. Resultaten tyder på att pedagogerna placerade sig mellan två gemensamma synsätt på språkpraxis för barn med svenska som andraspråk; enspråkighet, där deras roll främst var att främja svenska språket och flerspråkighetens, där deras roll i stället skulle vara att främja språklig mångfald som en tillgång. Det svenska språket sågs som norm och andraspråk som undantag. Resultatet pekar även på att barn med svenska som andraspråk som saknar det svenska språket sågs ofta ut ur ett underskottsperspektiv, när det gäller deras språkutveckling. Dagliga strukturer och aktiviteter, där barnen delades i mindre grupper, användning av bildstöd och teckenspråk i förskolan och regelbundna besök

av en specialpedagog karakteriserades som en kompensatorisk undervisning. En strategi för att hantera social och kulturell mångfald uttrycktes vara att tillhandahålla extra resurser eller genom specialbehandling av grupper av barn som uppfattas som att de saknar något eller har särskilda behov (Harju & Åkerbloms, 2020). Speciella behov enligt Pallas (2011) studie uppstår i relation till pedagogernas krav, förväntningar och föreställningar och förskolan är den samfälliga institution som har rätten att bestämma vem som ska betraktas som i behov av stöd. Studien vilar på ett poststrukturalistiskt förhållningssätt till hur världen och kunskap om den skapas. Genom detta förhållningssätt betonas den sociala konstruktionen av verkligheten där kommunikation mellan människor är centralt. Studiens grund utgörs av de inofficiella vardagssituationer som skapas då personal i förskolan tolkar och omsätter sitt uppdrag. Specialpedagogik har i studien avgränsats till den praktik där förskolans avdelningspersonal möter specialpedagog i handledningssamtal samt skriftlig dokumentation upprättad i samband med sådana samtal. Resultatet i Pallas (2011) studie visade att barnet i förskolan på olika sätt beskrivs som speciellt eller i behov av stöd när något beteende skiljer sig från vanligt förekommande beteenden i förskolans barngrupper. Olika möten med och erfarenheter av olika professioner som möts i förskolan har betydelse för det som kommer att formuleras som speciellt i ett visst sammanhang. Palla (2011) menar att pedagogerna i förskolan är styrda av och agerar enligt normaliserade diskurser och föreställningar om och hur barnet ska vara. På så sätt framträder möjligheter respektive begränsningar av olikheterna i det som blir föremål för specialpedagogiska diskussioner i dessa kontexter (Palla, 2011).

Heikkilä och Lillvist (2022) undersökte i sin studie hur pedagogerna i förskolan arbetar med flerspråkighet. Studien genomfördes som en interaktiv fallstudie på en förskola i ett multietniskt område i Sverige. Resultatet visar att samverkan mellan förskolepedagoger, barn, vårdnadshavare och externa parter är viktigt för att strategier för ett flerspråkigt arbete ska kunna ske och existera i praktiken. Vidare pekar resultatet på vikten av att skapa ett inkluderande klimat i förskolan för att flerspråkighet ska kunna utvecklas. Pedagogerna i förskolan bör dela en gemensam syn vad gäller flerspråkighet, det bör finnas en stor öppenhet och stor förståelse för alla slags språkliga uttryck och positiva övertygelser om flerspråkighet från lärarnas

sida. Forskningen visar att flerspråkighet har en avgörande betydelse för barnets identitets- kunskap- och språkutveckling (Heikkilä & Lillvist, 2022). Vidare visar resultat att utvecklingen av förstaspråksinlärning skall påbörjas så tidigt som möjligt parallellt med andraspråket. Organisering, samverkan och planering har stor betydelse för att modersmålet skall kunna integreras i verksamheten. Gällande barns utveckling av första- och andraspråk visade resultat på att pedagogers förhållningssätt har en avgörande betydelse (Heikkilä & Lillvist, 2022).

3.2 Specialpedagogens roll

Specialpedagogens yrkesroll kan innefatta många olika uppgifter så som rådgivare, expert eller handledare (Göransson m.fl., 2015). Göransson m.fl. (2015) genomförde en enkätundersökning i Sverige med specialpedagoger och speciallärare om vad som skiljer de olika yrkesrollerna och vilka uppdrag de borde ha i förhållande till sin utbildning. Göransson m.fl. (2015) menar att en av specialpedagogernas viktigaste uppgifter är att samverka med andra. Studien visar på att specialpedagoger samverkar med skolledning, vårdnadshavare och andra externa aktörer så som habiliteringen och specialpedagogiska skolmyndigheten för att skapa förutsättningar för varje barns lärande. I samverkansarbetet anser dock Göransson m.fl. (2015) att specialpedagoger kan ha svårt att finna jurisdiktion. De menar att andra fält såsom medicin och psykologi fått en mer självklar roll då det är framskrivet i skollagen att det ska finnas tillgång till särskilda yrkesroller så som skolsköterska och psykolog. Den absolut vanligaste arbetsuppgiften för specialpedagoger i förskolan är enligt Göransson m.fl. (2015) att handleda arbetslag.

Von Ahlefeld Nisser (2014) beskriver i sin studie vad som menas med kunskapande samtal och argumenterar för dess möjligheter att skapa delaktighet och acceptans för olika sätt att förstå lärande på olika nivåer. Utgångspunkten i studien var förskolans och skolans demokratiuppdrag och det idag framskrivna kommunikativa uppdraget. Studien baserades på kunskapande samtal med specialpedagoger och rektorer. Det övergripande perspektivet i studien var sociokulturell teori.

I sin studie definierar Von Ahlefeld Nisser (2014) specialpedagogik som kommunikation om pedagogik som skapar bästa möjliga förutsättningar för lärande för individen och belyser hur olika problematiska lärandesituationer kan diskuteras och förstås utifrån ett kommunikationsteoretiskt perspektiv. Studiens resultat visar att bristen av arbetsbeskrivningar eller professionella kännetecken kan vara en förklaring till att det finns olika föreställningar om specialpedagogers uppdrag och roll. Von Ahlefeld Nisser (2014) belyser i sin studie att genom kvalificerade samtal har specialpedagogerna möjlighet att utveckla verksamheten på många plan, både lärarens undervisning och elevers kunskapsutveckling. Paulsrud och Nilholm (2023) genomförde en studie kring inkludering, undervisning och samverkan mellan specialpedagoger och lärare. Studiens syfte var att analysera det som är av fördel respektive hinder i utvecklingen mot mer inkluderande klassrum. Kvalitativ metod och observationer användes i studien. Fokus i studien var att se hur faktorer underlättar eller förhindrar samverkan till en inkluderande undervisning. Författarna presenterade forskning som gjordes mellan 2005–2019, totalt valdes 25 olika studier ut som tolkades och fördelades utifrån en tematisk analys. Resultatet visar att strukturerande undervisning, handledning av specialpedagoger kan medföra både fördelar och nackdelar när lärare och specialpedagoger möts i samverkan. Faktorer som kan underlätta är stöd genom att ge planeringstid och fortbildning, jämn maktfördelning, personkemi och ansvar från skolledningen (Paulsrud & Nilholm, 2023).

3.3 Inkluderande undervisning

Anderstafa m.fl. (2021) undersökte i sin studie hur förskollärare i Sverige hanterar spänningar som härrör från upplevda kulturella dilemman mellan sig själva, barnen de arbetar med och barnens vårdnadshavare. Syftet med studien var att karakterisera denna förhandlingsprocess och att öka kunskapen om hur man pedagogiskt kan anpassa sig till den ökande mångfalden inom förskolevärlden i Sverige. Studien byggde på fokusgruppsintervjuer med förskollärare som arbetar i förskolor, där närmare 70 % av barnen är nyanlända eller har föräldrar eller vårdnadshavare som har svenska som andraspråk. Intervjumaterialet har genomgått en tematisk analys. Resultatet i studien diskuterades i relation till Gert Biestas begrepp om den

rationella gemenskapen och gemenskapen mellan dem som inte har något gemensamt. Resultat visar att möte med mångfalden handlar även om att ge pedagoger information om de möjligheter till större förståelse som kan följa av ett noggrant engagemang i kulturkrockar (Anderstafa m.fl.,2021). Osäkerheten hos pedagoger kan förstås som en slags förutsättning för dialog som ger möjlighet att se interkulturell utbildning som en pågående Gruppdiskussioner kan vara ett viktigt sätt för att bygga upp en kultur av interkulturellt förhållningssätt (Anderstafa m.fl., 2021).

En annan studie av Ainscows (2005) som gjordes i Storbritannien under en längre tid baserade sig på observationer, intervjuer, gruppdiskussioner, besök, observation av praktiken i klassrummen och videoinspelningar. I sin studie tog Ainscows (2005) upp hur lärarna kan utforma ett arbetssätt för att utveckla ett inkluderande utbildningssystem. Ainscows (2005) menar i sin studie att en av det största utmaningen vi möter i världen när de gäller utbildning är inkludering. Studien visade en förståelse av faktorer som är avgörande för att hjälpa verksamheter i en mer inkluderande riktning. Intressen i studien ligger på skolans faktorer som utvecklar handlingar, tankar och det som kan förhindra en sådan utveckling. Ainscows (2005) pekar på att hinder hos människor redan ligger förankrade i ett problemorienterat tankesätt. För att vända dessa hinder, behöver man få personer att vända sina tankar.

Kottes (2017) avhandling innehåller två studier som genomförts i svensk skola utifrån en kvalitativ och en kvantitativ metod. Från den kvantitativa undersökningen visade data att inkludering hjälper elever, men att uppnå den inkluderande arbetssätt var en utmaning för lärarna. Data från kvalitativ insamlingsanalys visade att flera av lärarna upplevde att de ibland hade svårigheter att möta eleverna utifrån deras behov. Studiens syfte var att undersöka lärarens upplevelse i planering av lektioner utifrån en inkluderande undervisning. Att genom undervisningen både vara där för de enskilda eleverna och också alla elever tillsammans i klassrummet upplevdes av lärarna vara en svårighet. Lärarna i studien påpekade också att den kollegiala samverkan var av värde genom att det upplevdes att ge ett mer framgångsrik arbete i inkluderingsarbetet. Slutsatser visar i Kottes (2017) studie att de problem lärarna

som medverkade i studien upplevde under lektionstiden var att förmedla de kunskap de ville på grund av inkluderingsarbetet. Lärarna efterfrågade mer kollegialt stöd och samverkan runt inkluderingsfrågan. Det som kom fram i enkäterna var att lärarens kompetens var avgörande för kvaliteten av inkluderingsarbetet. Lärarna efterfrågade mer samverkan med specialpedagoger och speciallärare och att ha mer kollegial samverkan och fortbildning. Lärarna upplevde att det krävdes mycket jobb innan de kom till att förmedla kunskap till barnen. Lärarna såg även ett stort behov av stöd hos eleverna, men de upplevde ett ensamt arbete i planeringen av lektioner (Kotte, 2017).

Göransson m.fl.(2010) genomförde en studie där syfte var att undersöka hur inkluderande undervisning fungerar inom den svenska skolan. Undersökningen utfördes på olika kommuner inom Sverige. Metod som användes i studien var enkäter som skickades ut till alla Sveriges kommuner och 90% av 290 kommuner svarade. Sedan använde Göransson m.fl. (2010) sig av styrdokument och lagar på nationell nivå. Resultaten visar att hälften av deltagande skolor har speciella grupper för diagnoser och problem, vilket forskarna menar inte stämmer överens i ett inkluderande skolsystem. Undersökningen påvisar fem olika stöd som kommuner använder sig av och det är: assistans i klassrum, specialpedagog handleder elever, elever får specialpedagogisk undervisning i mindre grupper, extra resurser i klassrummet och att elever får individuell undervisning av specialpedagog. Enligt Göransson m.fl. (2010) påvisar deras studie att det svenska skolsystemet inte så inkluderat som det framstår att vara. Forskarna kom även fram till att elevernas olikheter och variationer inte togs till vara i verksamheten. Studien visar att 74% av kommuner ansåg att elevernas behov av särskilt stöd är på grund av deras individuella svagheter. Svenska skolans styrdokument har en tolkningsfrihet när det gäller inkludering vilket leder till skillnader skolor emellan i hela landet vilket forskarna kunde se i studiens slutsats (Göransson m.fl., 2010).

Nilholm och Alm (2010) genomförde en fallstudie med femton barn i ett klassrum med två ansvarspedagoger. Studien utgick utifrån intervjuer med lärare, barn och ett frågeformulär som besvarats av barnen och anteckningar från observationer. I studien hade Nilholm och Alm (2010) utgått utifrån kriterier där olikheter sågs som

en tillgång inom den svenska skolan. I deras studie belyser Nilholm och Alm (2010) att inkludering inte ska ses som ”allt-eller-ingen” utan de lyfter fram att inkludering i stället kan ske i olika grad i klassrummen. Resultatet visar att barn i behov av särskilt stöd ändå var mindre socialt inkluderade i klassrummen med andra barn. Både pedagoger och elever såg olikheter som en tillgång enligt forskarna. Forskarna menar att en kartläggning av pedagogernas strategier kan hjälpa pedagogerna nå en ökad förståelse vad inkluderande undervisning är, och hur ett sådant klassrum kan utvecklas och formas (Nilholm & Alm, 2010).

4 Teori

Den teoretiska ramen för föreliggande studie utgår från det sociokulturella perspektivet. Sociokulturell teori visar vikten av samverkan och interaktion mellan människor samt tar mångfald i föreställningsvärldar som utgångspunkt (Säljö, 2000). Studiens fokus är specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk. Därför anses sociokulturell teori relevant för vår studie. Centrala begrepp för studien är: *proximala utvecklingszonen, utvecklingens allmänna lag och mediering genom artefakter*. Valet blev det sociokulturella perspektivet eftersom tonvikten inom detta perspektiv ligger på hur människan lär. I det sociokulturella perspektivet är det naturligt att tänka tillsammans (Strandberg, 2006; Säljö, 2010). Detta innebär att arbetande specialpedagoger i förskolan behöver använda sig av specifika metoder utifrån sina erfarenheter i arbetet med att inkludera förskolebarn med svenska som andraspråk, vilket även är studiens syfte att undersöka. När människor lär sig något nytt finns det olika sätt att ta till sig det, men grunden inom det sociokulturella perspektivet är att vi lär och handlar utifrån olika kulturella sammanhang tillsammans med andra individer runt omkring oss (Strandberg, 2006; Säljö, 2000). I Sverige lyfts perspektivet fram bland annat av Säljö (2000) och i relation till skolutveckling av bland annat Strandberg (2006). Kunskap utvecklas och skapas i sociala interaktioner mellan individer då de försöker hantera sina kunskaper och tillsammans skapa en gemensam förståelse (Säljö, 2006). Kommunikationen och språket har då en viktig roll i kunskapsprocessen eftersom det sker mellan individer. Säljö (2000) menar vidare att samverkan med andra människor är ett av de viktigaste momenten för människans utveckling. Vidare menar han att lärande är en interaktiv process som har sin grund i relationer med andra (Säljö, 2000). Även Strandberg (2006) menar att människors samverkan inte bara är ett sätt som kan stödja lärande och utveckling utan att samverkan är lärande och utveckling. Det unika med människan bör ses utifrån det historiska och kulturella sammanhanget för att förstå individens handlingar, beteende och kompetens. Där människan föds in i ett kulturellt sammanhang och samverkan med denna gemenskap lägger grunden för utvecklingen (Strandberg, 2006).

Med hjälp av det sociokulturella perspektivet och valda begrepp; den närmaste utvecklingszonen (proximala utvecklingszonen), utvecklingens allmänna lag och mediering genom artefakter kommer vi kunna analysera specialpedagogernas beskrivningar gällande deras roll i inkluderingsarbetet av barn med svenska som andraspråk. Det sociokulturella perspektivet och de teoretiska begreppen blir i vår studie som en utgångspunkt genom att lyfta fram samspelet mellan specialpedagoger, pedagoger, barn och förskolemiljö för att kunna undersöka specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk. Enligt Säljö (2000) sociokulturellt perspektiv bottnar sig även i att dagens förskola är uppbyggd kring sociokulturella tankesätt och därigenom måste studien förstås utifrån det sammanhang som den befinner sig i.

4.1 Den proximala utvecklingszonen

Begreppet den närmaste utvecklingszonen som även kallas för den proximala utvecklingszonen omfattar utvecklade kompetenser som kan aktiveras med hjälp av stöd (Strandberg, 2006; Säljö, 2000). Stödet kan väcka en reflektion hos den hjälpsökande individen vilket i sin tur bidrar till utveckling (Strandberg, 2006). Människan kan stegvis lära sig hantera allt svårare situationer det viktiga är att utmaningarna som individen ställs inför ska vara på samma nivå som individen befinner sig på och som det själv kan klara av, med lite hjälp av stöd enligt Strandberg (2006). Säljö (2000) menar att utifrån den sociokulturella teorin kan individer med hjälp av stöd lära sig att klara av uppgifter som ligger lite över deras egen utvecklingsnivå. Vidare menar Säljö (2000) att utvecklingszonen är den zon där människor är känsliga för instruktion och förklaringar, det är här som en mer kompetent individ kan vägleda ett lärande. Inledningsvis är lärande beroende av stöd från den som är mer kunnig. Den senare leder frågor som fäster uppmärksamheten på det som är viktigt. På så sätt leder man den lärande vidare (Säljö, 2000). Utifrån sociokulturell teori påtalar Säljö (2000) att processerna kring lärande och utveckling delas upp i två nivåer. Den intermentala nivån: där utveckling sker i social samverkan med andra. Samt den intramentala nivån: där idéerna och förståelsen internaliseras och blir en del av den bas som individen står

på. Dessa processer sker samtidigt med varandra och samverkar med varandra, menar Säljö (2000).

4.2 Utvecklingens allmänna lag

Säljö (2000) framhåller att utveckling alltid sker från det yttre och materiella, till det inre och sedan från det sociala och kollektiva till det individuella. Säljö (2000) menar att det är i människors praktiska liv som psykologiska processer har sin grund. Vidare hävdar Säljö (2000) att viktigare för individens utveckling är vad det gör än vad det "har i huvudet". Med detta menas att det inte är inre kunskaper som ligger till grunden för lärande utan interaktioner med andra människor (Strandberg, 2006). Vidare menar Strandberg (2006, s.27) att utvecklingen uppenbarar sig först på en social och sedan individuell nivå och detta kallar han för "*utvecklingens allmänna lag*". Strandberg (2006) menar att lärande omfattar många olika processer och är därför omöjligt att kunna ta hänsyn till i ett klassrum och beskriver därav om klasslösa rum. Rum som tillåter interaktion och rum som tillåter enskilt tänkande behövs för att utveckling ska kunna ske. Utvecklingens allmänna lag är att utveckling uppenbarar sig först som interaktioner mellan individer och sedan som tankearbete hos individen (Strandberg, 2006). Sociala interaktioner ses som en viktig källa till lärande eftersom med hjälp av den källan kan individen sedan utföra inre individuellt tankearbete (Strandberg, 2006).

4.3 Mediering genom artefakter

Mediering ses och är ett centralt begrepp inom sociokulturell teori, där mediering är människors tänkande och föreställningar om den värld de lever i (Säljö, 2000). En central tanke i ett sociokulturellt perspektiv är att fokusera och förstå hur människor som lärande varelser interagerar med de tillgängliga kulturella produkterna och hur dessa påverkar och driver lärprocesser. Med de begrepp som tillhör teorin benämns detta som *mediering genom artefakter* (Säljö,2000). Individens handlingar formas efter deras kultur, språk och artefakter av materiella saker som de befinner sig i. Enligt Strandberg (2006) är mediering betydelsefullt eftersom kommunikation och språk är en grund för utveckling och tänkande för att

senare kunna skapa interaktion med sin omgivning. Strandberg (2006) framhåller att högre mentala funktioner skapas och utvecklas beroende på vilka verktyg och tecken vi använder och har tillgång till i vår interaktion med omgivningen. Inom det sociokulturella perspektivet uppfattas lärande mer som en utvidgning av vår förmåga att använda de kulturella produkterna på ett alltmer avancerat och utvecklat sätt. Säljö (2000) menar att människan inte upplever världen »direkt» utan att vi tänker »i omvägar» med hjälp av de kulturella artefakterna. Inom detta perspektiv kan lärande uppfattas samt upplevas som en utveckling av vår förmåga att använda och tänka med hjälp av språk, begrepp och teorier som därmed också blir redskap för att kunna analysera, förstå och lösa problem i vår omgivning (Strandberg, 2006; Säljö, 2000).

5 Metod

I följande kapitel belyses valet av metod för vår studie. Under denna rubrik beskrivs urvalet och genomförandet av datainsamlingen, bearbetning av insamlad data samt forskningsetiska övervägande som har gjorts.

5.1 Val av metod

Kvalitativ metod enligt Bryman (2018) lägger fokus på ord och tolkningar. Kvalitativ metod bedöms vara lämpligt för vår studie då vår studies syfte är att undersöka specialpedagogens beskrivningar av deras roll i inkluderingsarbete av förskolebarn med svenska som andraspråk. Kvale och Brinkmann (2014) framhåller att intervjuer ses som en viktig och betydande del av kvalitativa studier eftersom de ger möjlighet att se andras synpunkter på saker och ting. Kvalitativ metod syftar till att undersöka hur individen tolkar, upplever och strukturerar en omgivande verklighet i förhållande till tidigare kunskaper och erfarenhet (Bryman, 2018). Bryman (2018) menar vidare att detta ger en djupare förståelse för beteenden, värderingar och åsikter, vilket ger forskaren en bild av verkligheten. Samtidigt är det enligt Bryman (2018) viktigt att vara medveten om att det inte går att se vad som händer inom individerna dock går det att tolka och problematisera det insamlade empiriska materialet i relation till olika teorier. Föreliggande studie bidrar med kunskap om hur specialpedagogerna beskriver sin roll i inkluderingsarbete i förskolan med barn som har svenska som andraspråk. Det finns olika sätt att strukturera en intervju, i föreliggande studie har det valts semistrukturerad intervju, där vi utgår utifrån en öppen fråga som håller sig inom tema för studien. Bryman (2018) hävdar att många forskare väljer en semistrukturerad- eller ostrukturerad intervju för att samla in sitt empiriska material, då det resulterar i friare diskussioner, samtidigt kan det ställas djupare följdfrågor efter respondentens svar.

5.2 Urval

Bryman (2018) menar att i en kvalitativ studie kan forskningsfrågorna ge vägledning till vilka informanter som skall vara med i studien, detta kallas då för målstyrda urval. Denna form av urval är relevant för vår studie då respondenter som valdes ut hade direkt koppling till vår forskningsfråga och syfte som vår studie kommer att behandla. Med tanke på föreliggande studies tidsbegränsning har ett bekvämlighetsurval också använts som insamlingsmetoden. Syftet med ett bekvämlighetsurval är enligt Bryman (2018) att välja ut respondenter som är lätta för forskaren att nå och komma i kontakt med. Inbjudan skickades ut genom mejl till tio specialpedagoger som är verksamma i förskolan inom samma län i Sverige. De specialpedagoger som inbjudan skickades till är kända för en av oss sedan tidigare. Specialpedagogerna hade 2 veckor på sig att svara på inbjudan, om de vill delta i vår studie. Under den tiden skickades det flera påminnelser om att svara på inbjudan. Utav de tio specialpedagoger, svarade fyra specialpedagoger att de vill vara med och delta. De resterande 6 fick vi inte någon respons ifrån.

5.3 Genomförande

Samtyckesblanketten skickades ut några dagar innan vi startade intervjuerna och innehöll sammanfattning av studiens syfte, intervjuguide samt etiska ställningstaganden. Detta gjordes dels för att förbereda respondenterna på vad studien kommer att handla om, dels för att de ska hinna reflektera över sitt medverkande. Intervjuerna genomfördes enskilt på respektive deltagarens förskola. Enligt Bryman (2018) ska intervjun helst göras enskild där forskaren kan fokusera på den enskilde respondentens tankar och funderingar. Då deltagarna inte ska känna press från någon annan i intervjun eller bli påverkade av varandras svar (Bryman, 2018). Intervjuerna spelades in på en mobiltelefon. Fördelar med ljudupptagning är enligt Bryman (2018) att de erbjuder en närmast fullständig dokumentation samt att de inte innebär någon större störning om man använder det på ett hänsynsfullt sätt. Nackdel är att man med ljudupptagning missar den ickeverbala kommunikationen (Denscombe, 2018). Alla fyra intervjuerna genomfördes av en av oss, men empirin transkriberades och analyserades av båda författarna gemensamt. Enligt Bryman

(2018) är fördelar med detta tillvägagångssätt att alla respondenter får samma utgångspunkt och en till en intervju. Nackdelen kan vara att intervjuaren kan tolka deltagarnas utsagor på sitt sätt och därigenom ställa följdfrågor (Bryman, 2018).

5.4 Bearbetning

Efter att samtliga intervjuer var genomförda, transkriberades dem och lästes igenom av oss både enskild och gemensamt, för att på så sätt kunna arbeta fram lämpliga teman. Vid transkribering översätts talspråk till skriftspråk, vilket enligt Kvale & Brinkmann (2014) kan medföra att en del av samtalet går förlorat, då samtalet även innehåller kroppsspråk och mimik som påverkar det som sades. För att bearbeta materialet har vi kategoriserat svaren i två teman: språk och samverkan, vilka hittades i informanternas svar. Tematisk analys beskriver Bryman (2018) som ett sökande efter tema och är sannolikt det vanligaste tillvägagångssättet när det gäller en kvalitativ analys. Därefter markerades även citaten som belyser vårt problemområde och forskningsfråga. Bryman (2018) menar att relevanta citat stödjer resultaten och fördjupar läsarens förståelse kring studiens problemområde. Materialet har sedan bearbetats och kodats utifrån ett sociokulturellt perspektiv och teorins centrala begrepp: proximala utvecklingszonen, utvecklingens allmänna lag och mediering genom artefakter. Resultaten har även ställts i relation till tidigare forskning. Den tidigare forskningen ska enligt Bryman (2018) vara aktuell inom det valda ämnesområdet i syfte med att det ska leda till flera nya ledande principer inom utbildning och vara till grund för nya forskningsstudier.

5.5 Etiska övervägande

I föreliggande studie har hänsyn tagits till de fyra allmänna grundläggande etiska aspekterna: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Nedan följer en kort beskrivning av vad principerna innebär, enligt Vetenskapsrådet (2017) hänvisningar. Informationskravet innebär att forskaren ska informera de som berörs av forskningen om vad syftet är, vad deltagarnas uppgift i studien är och vilka villkor och förutsättningar som finns (Vetenskapsrådet, 2017).

I föreliggande studie informerades respondenterna om att deras deltagande var frivilligt och att de kunde avbryta sin medverkan när de ville. I det mejl som skickades ut om en förfrågan att delta i studien, bifogades ett missivbrev (se bilaga 1) som beskrev syftet samt att medverkan var frivillig och anonym. Samtyckeskravet enligt Vetenskapsrådet (2017) innebär att respondenterna blir informerade i två steg, respondenterna får i förväg först information om studien och säger då ja eller nej till att delta. Sedan vid själva genomförandet får respondenterna upprepat informationen och får även säga ja eller nej till sitt deltagande igen. Respondenterna som deltog i studien skrev på samtycketsblankett innan intervjun (se bilaga 2), de hade rätt att bestämma hur länge och på vilka villkor de ville medverka. De kunde avbryta deltagandet av studien utan att det skulle medföra några konsekvenser för dem själva. Enligt Vetenskapsrådet (2017) ska den som forskar inte trycka på eller påverka de medverkande i en studie vilket vi tog hänsyn till under pågående intervjuer. Enligt Vetenskapsrådet (2017) så innebär konfidentialitetskravet att uppgifter som samlas in under studiens gång hålls anonyma och behandlas genom sekretess. Vi har valt att avidentifiera respondenterna för att hålla sekretessen så hög som möjligt. Detta innebär att vi inte beskriver respondenterna på något sätt som går att identifiera av utomstående personer. Det insamlade materialet kommer även förstöras vid studiens avslut för att hindra spridning av materialet. Förskolornas namn eller placering i Sverige nämns inte i studien, samt att respondenternas namn nämns inte i vår studie för att säkerställa att de specialpedagogerna som deltagit förblir anonyma. I föreliggande studie benämns specialpedagogerna som Sp1, Sp2, Sp3 och Sp4 för att behålla specialpedagogernas anonymitet. Bryman (2018) menar att genom fingerade namn och en anonymitet av skolans lokalisering och namn ger deltagarna en trygghet i att uttala sina åsikter utan att dessa spåras till individer. Allt material förvaras på en säker plats så att inte obehöriga kan ta del av det och när arbetet är avslutat kommer all insamlade data att förstöras och alla filer på datorn att raderas. Nyttjandekravet innebär att informationen om de som medverkar i studien endast får användas för forskningsändamål och får inte användas eller utlånas för kommersiellt bruk (Vetenskapsrådet, 2017). Studiens material kommer endast användas i forskningsändamål och inte till något annat.

6 Resultat

I denna del presenteras studiens resultat i form av de teman som identifierades i analysen. I det sociokulturella perspektivet studeras enligt Säljö (2000) sociala praktiker. Vilket i den här studien är specialpedagogers beskrivningar om sin roll och det gemensamma arbetet med andra professioner (samverkan). Genom att välja hur vi uttalar oss (språk) om ett objekt eller en händelse, visar vi vad som är intressant för oss i det sammanhang vi är i eller vad som är intressant för oss i den verksamhet vi ingår i (Palla, 2011). Specialpedagogerna i resultatet benämns Sp1, Sp2, Sp3 och Sp4 detta för att göra specialpedagogernas utsagor tydliga och att behålla anonymiteten.

6.1 Språk

Sp2 och Sp4 uttrycker att de uppmuntrar pedagogerna att lära sig "hej" och "tack" på barnets språk så att alla språken blir synliga i verksamheten. Specialpedagogerna uttrycker vikten av att pedagogerna på förskolor ska se och uppmärksamma barns språkliga variationer och sedan anpassa förskolemiljön och bemötandet utifrån dessa språkliga variationer.

"De kan lära sig så många språk de vill bara de känner att det är meningsfullt. Min roll handlar ju mycket om att se barnet delaktigt med kompisar. Det är då de lär sig snabbare svenska också" (Sp4).

Sp4 uttrycker att det är av vikt hur vi vuxna samtalar i olika sammanhang särskilt i samspelet med barn med svenska som andraspråk. Sp3 uttrycker vikten av sin och pedagogernas interaktion med flerspråkiga barn utifrån enskilda barns behov. Sp2 uttrycker att alla pedagoger har förutsättningarna för att stötta barn med svenska som andraspråk, men betonar att pedagogerna sällan får någon fortbildning kring språkutveckling när det gäller barn med svenska som andraspråk.

Samtliga av specialpedagogerna beskriver dock en brist i att få tid till handledning av hela arbetslaget. De talar om att specialpedagogerna får handleda en pedagog i taget, men att det hade varit önskvärt att det fanns någon typ av organiserad handledning till hela arbetslaget. Samtliga av specialpedagogerna uttrycker att ansvaret för att handledningsinnehåll sprids vidare och praktiseras ute i verksamheter ligger på de personer på förskolan som deltar i handledningar. Specialpedagogerna påpekar även vikten av ett bra samspel mellan pedagogerna på avdelningen.

Det är önskan att ha handledning för hela arbetslaget, men tyvärr hela arbetslaget kan inte tas på en gång ifrån en avdelning, det är helt omöjligt och det finns ingen tid till det, man behöver göra någonting åt det så att det kanske ingår i någon slags planering att ha grupphandledning av hela arbetslaget (Sp3).

“Vi är ju språkliga förebilder” (Sp1).

Men det som är viktigt är att få pedagogerna att samspela med varandra. Det är superviktigt att pedagogerna ska ha en ganska bra samsyn hur de skall jobba med barn med svenska som andraspråk. För annars blir det jätterörigt, att två går in och jobbar så här och den andra har nått helt annat. Att man är samjobbade och har samma syn på flerspråkighet. Att få rutin kring att diskutera och reflektera kring flerspråkiga barn också (Sp3).

Sp1 uttrycker att det inte finns något skillnad mellan barn med svenska som andraspråk eller barn i behov av särskilt stöd medan Sp2, Sp3 och Sp4 uttrycker att barn med svenska som andraspråk inte ska ses som jobbiga. Sp4 uttrycker vikten av specialpedagogens förhållningssätt och syn som styr hur barnet med flera språk betraktas i gruppen.

”Ibland är det barn i behov eller barn med svenska som andraspråk för mig är det samma sak” (Sp1).

För att det är så, om allting fungerar bra kring barnet som har svenska som andraspråk så behöver vi inte fokusera på det så mycket och starta några insatser för att barn med svenska som andraspråk blir inte automatiskt barn i behov av särskilt stöd(Sp3).

”Mycket hos specialpedagogen ligger i hur man själv tänker och hur man går vidare med språkliga variationer hos barnen” (Sp4).

Samtliga av specialpedagogerna uttrycker hur viktigt det är att komplettera verksamheten och undervisningen i lärmiljön med olika material för att stötta alla barn, så risken att hamna i språklig sårbarhet minimeras. Specialpedagogerna uttrycker att de använder sig och rekommenderar användning av tydliggörande pedagogik för flerspråkiga barn såsom bildstöd, tecken som alternativ och kompletterande kommunikation (TAKK) och digital bokhylla (Polyglutt).

Här i vårt område så är det väldigt segregerat så att, det är väldigt få svenska barn då behöver vi jobba mycket med att barnen ska känna sig trygga, skapa en tillgänglig lärmiljö så att man förstår vad som ska hända under dagen Har man svårt att förstå så blir det faktiskt ganska jobbigt för det här barnet(Sp1).

Sp4 uttrycker att hens förhållningssätt och arbetssätt är en viktig faktor i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk. Sp2 och Sp4 uttrycker att de har en viktig roll att som specialpedagoger leda utvecklingen av det pedagogiska arbetet kring flerspråkighet så att inkluderingen av flerspråkiga barn inte begränsas till att alla vistas på en plats. Sp2 uttrycker även att en del av uppdraget innebär att ställas inför nya utmaningar hela tiden vilket gör att ny kunskap måste sökas.

”Som specialpedagog blir man aldrig fullärd” (Sp2).

”Men det finns många barn med svenska som andraspråk som inte klarar av det arbetssätt vi lägger i begreppen inkludering. Många pedagoger anser att det är inkludering, bara alla barn är på samma ställe” (Sp4).

”Det är mycket viktigt att jobba med pedagogens förståelse då möter de barnen på rätt sätt” (Sp4).

Sp1 uttrycker att hens roll är att uppmuntra pedagoger på avdelningen att det alltid ska finnas en vuxen i närheten av barn med svenska som andraspråk. Sp2 uttrycker om att vuxna ute på avdelningar ska vara som en stöttning till barnet med svenska

som andraspråk men även arbeta utmanande så att barnet ska kunna komma vidare i sitt språk.

”Varje gång jag är ute på avdelningar så brukar jag säga att det ska vara någon som kan ge stöd och hjälpa med den språkliga utvecklingen. Det ska finnas en vuxen i varje rum som språkstödjare” (Sp1).

”Vi får inte göra det för lätt. Det ska vara förståeligt men det måste ändå ligga på den här proximala utvecklingszonen. Alltså att man måste komma vidare så att de också får träning i att lära sig saker” (Sp2).

Sp1 uttrycker att det är svårt att arbeta mot samma mål med pedagogerna i inkluderingsarbetet av barn med svenska som andraspråk för att de faller oftast tillbaka i sina gamla spår. Sp2 och Sp3 uttrycker vidare att rollen innefattar att ge feedback till pedagoger och nämner att det gör att pedagogerna förblir nyfikna och får mer lust att lära och utvecklas. Sp4 nämner sin egen roll och uttrycker att rollen innebär att ställa frågor som får pedagogerna att bli mer medvetna om sitt eget förhållningssätt.

”Och där kan man ju som specialpedagog ibland slita sig på att försöka, förklara att få pedagogerna på tåget, men ibland är det svårt” (Sp1).

Om det är så att jag möter pedagoger som bär på myter om flerspråkighet så brukar jag ta det där och då, förklarar lite kring flerspråkighet och försöker vara en röst för barnet. Jag kan påverka det men sen beror det på hur det hålls i gång (Sp4).

6.2 Samverkan

Samtliga av specialpedagogerna uttrycker att de är ofta ute på avdelningar, spontant när de har tid för att prata med pedagogerna, men även för att observera barnen som utmanar och på grund av olika svårigheter inte hänger med i undervisningen. Ofta handlar det om flerspråkiga barn som inte behärskar svenska språket. Efter observationstillfällen kan specialpedagogerna erbjuda handledningsmöten, där

olika tips ges om hur arbetslaget kan jobba vidare med saker som uppmärksammas av specialpedagogen.

”Jag är ute väldigt mycket och då ser jag på avdelningen vad som händer i barngruppen och vad vi behöver utveckla för att inkludera barn med svenska som andraspråk ”(Sp1).

”Jag går in spontant, behöver inte anmäla mig att jag kommer, utan det är naturligt, de är vana att jag kommer ibland ”(Sp2).

”Jag är en del av verksamheten, som pedagog får man ju kompetens för det, vi arbetar mycket tillsammans ”(Sp3).

”Om jag varit ute och sett något specifikt. Då kan jag ju tipsa, ja men ni kanske kan prova att jobba så här kring just det här barnet som kanske inte förstår svenska så bra ”(Sp4).

Sp4 uttrycker att specialpedagogens arbetssätt även är att arbeta med närvaro, det handlar om att ringa hem till vårdnadshavare som har barn med svenska som andraspråk. En ökad närvaro kan enligt Sp4 beskrivningar underlätta inkluderingen i barngruppen eftersom barnet omges då med svenska språket i förskolan vilket resulterar i att barnet kan lära sig svenska snabbare.

Detta behöver ditt barn om det ska klara av skolan och även om det regnar ute så ska du komma och lämna ditt barn. Utan förskola blir det inget språk. De barn som är femton tim/ vecka, kommer de inte så ringer vi hem, kommer det inte så blir det inget språk, vi ringer hem vi har ingen skolplikt. Men det är en avgörande skillnad. Det allra viktigaste är att få barnet till förskolan (Sp4) .

Sp2 och Sp3 uttrycker att de samarbetar nära språkstödjare som fungerar som en länk mellan svenska och modersmålet, men fokus ligger på att utveckla svenska språket. Samtliga av specialpedagogerna uttrycker att de som arbetar runt barnet behöver hjälpas åt och skapa relationer med barnen så alla barn känner en trygghet och förstår undervisningen.

”Vi utvecklar det svenska språket tillsammans med språkstödjare, sen blir min roll att testa barnets ordförråd i svenska språket både före och efter insatserna med språkstödjare” (Sp3).

”Det handlar om ett samarbete liksom med olika kompetenser” (Sp2).

Samtliga av specialpedagogerna uttrycker att de arbetar gärna nära verksamheten och i samma arbetslag som pedagogerna. Sp2 uttrycker att det är vi vuxna runt barnet som skall möta barnet på ett sådant sätt att barnet förstår undervisningens innehåll och upplägg och inte tvärtom. Sp4 talar att det ibland syns en skillnad mellan pedagogernas förhållningssätt. Sp4 påtalar att då måste hen komma in i arbetslaget och stötta och handleda pedagoger.

”Vi gör det tillsammans fast vi har olika arbetsroll målet är att barn med svenska som andraspråk ska lyckas”(Sp2).

”Där jobbar jag jättemycket för det, att man ska få syn på det här barnet och bemöta de på rätt sätt ”(Sp4).

Samtliga av specialpedagogerna uttrycker att de ofta samarbetar med rektorerna i fråga om barn med svenska som andraspråk. Detta är enligt specialpedagogernas beskrivningar en viktig del i deras arbete. Sp1 uttrycker att fortbildning kring flerspråkighet är en ledningsfråga och nämner rektorns som ansvarig.

”Utifrån mina observationer planerar jag med rektor vilka insatser krävs för att öka kvaliteter ute på avdelningen kring flerspråkighet” (Sp1).

”Min roll, handlar lite om att påverka rektorerna så att de kan lyfta upp det här med svenska som andraspråk på utvecklingsdagarna”(Sp2).

Sp1, Sp2 och Sp4 uttrycker att mindre grupper är ett arbetssätt som ofta introduceras på avdelningarna. Sp2 och Sp4 uttrycker vikten av att vara medveten om hur lärmiljön påverkar barnet och uppmuntrar pedagogerna på förskolan att skapa en lugn lärmiljö. Samtliga av specialpedagogerna uttrycker även hur viktigt det är att

komplettera verksamheten och undervisningen i lärmiljön med olika material för att stötta alla barn med flera språk.

”Delar vi upp dem i två grupper så får barnet med svenska som andraspråk generell en bättre språkstimulans med en bra lärmiljö”(Sp1).

Barnen med svenska som andraspråk är inkluderade på så sätt att de lyckas och får en chans med det som ska göras i mindre grupperna, Flerspråkiga barn kan inte vara där alla andra barn är och göra samma sak för oftast blir det bråk. (Sp4).

Alla ska vara i samma klassrum och få samma undervisning och på samma gång och det är helt skamligt att tänka på något annat sätt då exkluderar man ju någon. Det kan medföra stora påfrestningar för barnen som inte kan vistas tillsammans av olika anledningar som barn med svenska som andraspråk. Inkludering för vem, för vad och till vilket pris?(Sp2).

Sp3 och Sp1 uttrycker att det är av vikt att analysera, följa upp och utvärdera det som arbetas med kring flerspråkiga barn. Kartläggningar av barnets språkkunskaper görs i nära samverkan med pedagoger vid olika tillfällen under barnets förskoletid.

”Efter att jag har varit ute och observerat så går jag och skriver kartläggningen sen får pedagogerna läsa och det tycker jag är jättebra den där dialogen”(Sp1) .

Samtliga av specialpedagogerna uttrycker att det viktigaste i arbete med inkludering av barn med svenska som andraspråk är att arbeta mot pedagogerna så att det inte blir en stor sak kring barn med svenska som andraspråk. Samtliga av specialpedagogerna uttrycker att handledning med pedagoger som en viktig faktor i inkluderingsarbete och betonar vikten av att pedagoger behöver diskutera och reflektera kring barn i hela arbetslaget. Samtliga av specialpedagogerna talar om sin roll som en stödare till pedagogerna i arbetslagen kring arbetet med flerspråkighet. Samtliga av Specialpedagogerna benämner sig själva som ett bollplank med specialistkunskap. Samtliga av specialpedagogerna uttrycker att deras största uppgift på förskolan är det förebyggande arbetet. Vidare uttrycker samtliga av specialpedagogerna att deras arbete går främst ut på att handleda pedagogerna i arbetslagen. Samtliga av specialpedagogerna uttrycker att de sällan eller aldrig arbetar med barnen i undervisningsgrupper.

”Så det är jättebra att ha ett sådant bollplank hela tiden” (Sp2).

”Det handlar om att se barnet som en individ, det är det viktigaste annars klumpar vi ihop dem. Att hjälpa pedagogerna att släppa förutfattade meningar kring flerspråkighet”(Sp3).

”Jag kan inte säga något speciellt arbetsätt kring barn med svenska som andraspråk men mycket handlar om pedagogernas egna intressen. Det handlar alltså inte om kompetenser utan egna intressen”(Sp4).

Sp2 och Sp3 uttrycker att de samlar mycket information om barnens tidigare kunskaper och erfarenheter.

”Det handlar ju mycket om att fråga ut lite vilka språk som talas hemma och så”(Sp2).

”Prata med alla pedagoger på avdelningen för att kunna sätta in rätt extern hjälp och få större förståelse för barnet” (Sp3).

Samtliga av specialpedagogerna uttrycker att en god relation till vårdnadshavarna ökar möjligheter att ett barn med svenska som andraspråk inkluderas i gruppen.

”Har vi bra relation med föräldrarna, så kan vi få en förtroende av föräldrarna där deras barn är i fokus för att klara språket och sen vidare till mål i skolan”(Sp4).

”Jag kan ju rekommendera Polyglutt med sagor som har flera språk och tvillingböcker och så, uppmuntra vårdnadshavare att läsa hemma. Vi ska inte tvinga dem utan bara uppmuntra”(Sp3).

Samtliga av Specialpedagogerna uttrycker att relationer till pedagogerna är avgörande för att kunna arbeta med inkludering av barn med svenska som andraspråk. Samtliga av Specialpedagogerna uttrycker att det är viktigt att dem betraktas som en i arbetslagen. De kan pedagogerna känna förtroende för specialpedagoger och komma till dem när de behöver hjälp och stöd kring flerspråkiga barn. Spontana besök i arbetslagen är enligt samtliga av

specialpedagogerna en viktig del i inkluderingsarbete kring barn med svenska som andraspråk.

”Bygga relationer så att pedagogerna kan komma fram och berätta det här behöver vi hjälp med”(Sp1).

”Här måste vi ha den öppna kommunikation och skapa relationer med pedagoger och barnet. För vi är ju inte ensamma som ska hjälpa och fixa kring barnet” (Sp3).

En av specialpedagogerna (Sp3) uttrycker att arbetet med utvecklingsgruppen på förskolan bara är under tillfällen då pedagogerna har behov av specialpedagogernas närvaro i arbetet med flerspråkiga barn.

”Det är just det här tillsammans arbete som är jätteviktigt” (Sp3).

7 Analys

I detta kapitel används det sociokulturella perspektivet och de valda begreppen; proximala utvecklingszonen, mediering genom artefakter och utvecklingens allmänna lag för att analysera data som framträdde ur empirin. Data har analyserats utifrån ovanstående begreppen. Studiens syfte och frågeställning fokuserar på beskrivningar av specialpedagogens roll i inkluderingsarbetet av barn med svenska som andraspråk i förskolan.

7.1 Den proximala utvecklingszonen

Specialpedagogerna i vår studie beskriver att specialpedagogens roll i förskolans arbete med inkludering av barn med svenska som andraspråk handlar om språk, kommunikation och samverkan. I enlighet med det sociokulturella perspektivet är det naturligt att tänka tillsammans (Strandberg, 2006; Säljö, 2000). Kunskap utifrån det sociokulturella perspektivet, utvecklas och skapas i sociala interaktioner mellan individer då de försöker hantera sina kunskaper och tillsammans skapa en gemensam förståelse (Säljö, 2000). Enligt specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att arbete med inkludering planeras och genomförs i samråd med flera olika professioner bland annat rektor, språkstödjare, pedagogerna på avdelningen och vårdnadshavare för att barn med svenska som andraspråk lättare ska kunna inkluderas i barngruppen. Grunden i det sociokulturella perspektivet är att vi lär och handlar utifrån olika kulturella sammanhang tillsammans med andra individer runt omkring oss (Strandberg, 2006; Säljö, 2000).

Specialpedagogerna i vår studie beskriver att en nära samverkan mellan olika parter är en viktig faktor som hjälper barnet att utveckla det svenska språket. Säljö (2000) menar att samverkan med andra människor är ett av de viktigaste momenten i människans utveckling. För att hantera sina kunskaper och skapa en gemensam förståelse menar Säljö (2000) att människor behöver träffas i sociala interaktioner. Två av specialpedagogerna i vår studie uttrycker närvaro som en metod som används i arbete med barn med svenska som andraspråk och det arbete betraktas som en början på det livslånga lärandet. Säljö (2000) förklarar att utifrån

det sociokulturella perspektiv lärande är en interaktiv process som har sin grund i relationer med andra. Utifrån den proximala utvecklingszonen förklaras kunskap som något som finns mellan människor och inte enbart inom individen (Säljö, 2000).

Enligt specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att specialpedagogens roll är att vara en del av förskoleverksamheten och tillsammans med pedagogerna arbeta mot målen att barn med svenska som andraspråk ska lyckas både på förskolan och senare i skolan. Strandberg (2006) menar att samverkan mellan människor inte bara är ett sätt som kan stödja lärande och utveckling utan att samverkan är lärande och utveckling. För att förstå individers handlingar, beteende och kompetens utifrån den sociokulturella teori bör människan ses utifrån det historiska och kulturella sammanhanget (Strandberg, 2006). På så sätt utifrån specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att även pedagogerna kan utvecklas i frågan kring barn med svenska som andraspråk. I enlighet med det sociokulturella perspektivet samverkan med denna gemenskap där människan föds, lägger grunden för utvecklingen (Strandberg, 2006). Specialpedagogerna i vår studie beskriver att värderingar och förhållningssätt har stor påverkan på pedagogerna och avgör därför hur barnet med svenska som andraspråk blir bemött och därmed avgör även om barnet kommer att betraktas som barn i behov av stöd eller som en tillgång till förskolan. Säljö (2000) menar att mångfald utifrån det sociokulturella perspektivet tas i föreställningsvärldar som utgångspunkt. Enligt specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att den dagliga kontakten med pedagogerna anses som en framgångsfaktor i inkluderingsarbetet av barn med svenska som andraspråk. Det är ett långsiktigt arbete där specialpedagogerna genom handledningar arbetar aktivt med pedagogerna och inte mot dem så att arbetet inte stagnerar. I enlighet med det sociokulturella perspektivet genom stöd kan individen appropriera kunskaper som den mer kunniga personen besitter eftersom utvecklingszonen är den zon där människor är känsliga för instruktioner och förklaringar (Säljö, 2000). I detta fall genom att fästa uppmärksamheten på förskolans lärmiljöer och barngruppen, den som är mer kunnig i frågan leder lärande vidare (Säljö, 2000). Utifrån specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att specialpedagogerna kan vara ute på avdelningar och driva de frågor om

flerspråkighet som behöver diskuteras. Utifrån det sociokulturella perspektivet har kommunikationen och språket en viktig roll i kunskapsprocessen eftersom det sker mellan individer (Säljö, 2000).

Specialpedagogerna i vår studie beskriver att en nära samverkan mellan specialpedagog och rektor och specialpedagog och pedagog är viktig för att rektor då ska kunna driva förskolutveckling utifrån begreppet svenska som andraspråk och för att pedagogerna ska kunna utveckla sitt förhållningssätt att bemöta barn med svenska som andraspråk. Strandberg (2006) menar att utifrån den proximala utvecklingszonen bygger kommunikation och språk en grund för utveckling och tänkande för att senare skapa interaktion med sin omgivning. Enligt Strandberg (2006) skapas individens handlingar efter deras kultur, språk och artefakter och materiella saker som de befinner sig i. Inom sociokulturell teori den proximala utvecklingszonen, uppfattats lärande som en utveckling av människans förmåga att använda och tänka med hjälp av språk, begrepp och teorier som på så sätt också blir redskap för att kunna analysera, förstå och lösa problem i människors omgivning (Säljö, 2000).

7.2 Mediering genom artefakter

Utifrån specialpedagogernas beskrivningar handlar specialpedagogens roll i arbete med inkludering av barn med svenska som andraspråk främst om att stötta pedagogerna i det förebyggande och främjande arbetet som genomförs ute i verksamheterna. En central tanke i ett sociokulturellt perspektiv är att fokusera och förstå hur människor som lärande varelser interagerar med de tillgängliga kulturella produkterna och hur dessa påverkar och driver lärprocesser. Med de begrepp som tillhör teorin benämns detta som mediering genom artefakter (Säljö, 2000). Enligt specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att de introducerar bildstöd för pedagogerna såsom TAKK (Tecken som alternativ och kompletterade kommunikation), tvillingböcker och digitala bokhyllor (Polyglutt) för att skapa en tillgänglig lärmiljö och hjälpa barn med svenska som andraspråk att förstå vad som händer under dagen på förskolan.

I enlighet med detta menar Strandberg (2006) att människans högre mentala funktioner skapas och utvecklas till följd av de verktygen och tecken som människor använder och har tillgång till i sin samverkan med omgivningen. Utifrån specialpedagogernas beskrivningar handlar specialpedagogens roll om att introducera nya tankar och metoder, men det är upp till pedagogerna att implementera detta ute i verksamheterna. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv är det viktigt att förstå hur människor integrerar med de tillgängliga kulturella produkterna och hur dessa påverkar och driver lärande och utveckling (Säljö, 2000). Strandberg (2006) menar även att de utvecklade kompetenserna i den proximala utvecklingszonen kan aktiveras med hjälp av stöd som i sin tur kan väcka reflektion hos den hjälpande individen. Vår studie visar att specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk handlar bland annat om att utveckla goda relationer med olika professioner och vårdnadshavare. Enligt specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att goda relationer underlätta samverkan och hjälper barnet med svenska som andraspråk att lära sig svenska snabbare. En av de viktigaste moment i människans liv är enligt Säljö (2000) samverkan med andra människor eftersom en interaktiv process är grunden för lärande och har sitt ursprung i relationer med andra.

Specialpedagogerna i vår studie beskriver att specialpedagogens roll är ett stöd i olika former i frågan om inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk. Det kan vara stöd till personalen för att förklara rent allmänt kring barn med svenska som andraspråk, men också kopplat till specifika situationer, där barnet inte förstår instruktioner. En central tanke i ett sociokulturellt perspektiv är att fokusera och förstå hur människor som lärande varelser integrerar med de tillgängliga kulturella produkterna och hur dessa påverkar och driver lärprocesser (Säljö, 2000). Specialpedagogens roll utifrån specialpedagogernas beskrivningar kan handla om att introducera olika arbetssätt kring barn med svenska som andraspråk till exempel att delas upp barnen i mindre grupper med närvarande och aktiva vuxna som språkstödjare så att alla barn kan komma till tals oavsett språkliga kompetenser. Mediering ses och är ett centralt begrepp inom sociokulturell teori, där mediering är människors tänkande och föreställningar om den värld de lever i (Säljö, 2000).

Specialpedagogerna i vår studie beskriver vikten av att synliggöra alla språken i verksamheten så att barnen kan känna stolthet över sin identitet. Utifrån det sociokulturella perspektivet kommunikation och språk grund för utveckling och tänkande för att senare skapa interaktion med sin omgivning (Strandberg, 2006).

7.3 Utvecklingens allmänna lag

Utifrån specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att genom kartläggningar, observationer och samtal förtydligas barnets språkliga styrkor och svårigheter vilket leder till en bättre förståelse av barnets språkliga utveckling. Detta kallar Strandberg (2006) för "utvecklingens allmänna lag", där utvecklingen visar sig först på en social nivå och sedan på en individuell nivå. Vidare menar Strandberg (2006) att sociala interaktioner hjälper individen att utföra inre individuellt tankearbete. Att ställa frågor, som får pedagogerna att reflektera över sitt eget handlande kring barn med svenska som andraspråk, är viktigt enligt specialpedagogernas beskrivningar. Specialpedagogerna i vår studie beskriver att det handlar om att utmana pedagogernas förståelse för att kunna bemöta barnet med svenska som andraspråk på ett inkluderande sätt. Strandberg (2006) menar att det behövs ett rum som tillåter interaktion och rum som tillåter enskilt tänkande för att utveckling ska kunna ske. Utvecklingens allmänna lag handlar om att utveckling uppenbarar sig först som interaktioner mellan individer och sedan som tankearbete hos individen. (Strandberg, 2006). Samtliga av specialpedagogerna i vår studie uttrycker en önskan om att vara mer inkluderade i förskolans systematiska kvalitetsarbete för att kunna ha bättre insyn i det som arbetas med kring svenska som andraspråk i förskolan. Strandberg (2006) menar att lärande omfattar många olika processer och därför omöjligt att kunna ta hänsyn till i ett klassrum och talar i stället om klasslösa rum. Utifrån specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att ett tillsammans arbete gör stor skillnad för barn med svenska som andraspråk. Enligt Strandberg (2006) ska utmaningarna som individer ställs inför vara på samma nivå som individen befinner sig på, annars kan det bli som Säljö (2000) menar :att det finns risk att den lärande blir en passiv åskådare.

7.4 Slutsatser

Syfte med föreliggande studie var att bidra med kunskap om specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk i förskolan. I föreliggande studie riktas särskilt fokus mot specialpedagogers beskrivningar gällande specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av barn som lär sig svenska språket som andraspråk. För att uppfylla syftet formulerades en fråga: Hur beskriver fyra verksamma specialpedagoger sin roll i inkluderingsarbetet av barn med svenska som andraspråk i förskolan? Utifrån de intervjuades beskrivningar visar resultaten i föreliggande studie att:

Enligt de intervjuade specialpedagogerna handlar specialpedagogens roll i arbete med inkludering av barn med svenska som andraspråk om att handleda och stödja förskolepersonal i sitt dagliga arbete med flerspråkiga barn.

Enligt de intervjuade specialpedagogerna handlar rollen om att vara en ledare i inkluderingsprocessen och hitta lösningar som är rimliga för det enskilda individen, men även för hela barngruppen.

Enligt de intervjuade specialpedagogerna handlar rollen även om att tydliggöra pedagogiken i förskoleverksamheter och att genom samverkan och dialog med andra skapa goda relationer.

Enligt de intervjuade specialpedagogerna handlar specialpedagogens roll om att så tidigt som möjligt upptäcka svårigheter och arbeta förebyggande.

8 Diskussion

I detta kapitel presenteras metoddiskussion och diskussion av resultatet. I resultatdiskussionen diskuteras resultatet utifrån tidigare forskning. Avslutningsvis följer sammanfattning, studiens implikationer och framtida forskning.

8.1 Metoddiskussion

I vår studie valde vi att genomföra semistrukturerade intervjuer eftersom det gav specialpedagogerna möjlighet att uttrycka sig mer ingående kring våra intervjufrågor samt att det gav oss möjlighet att kunna förklara våra frågor utförligare utifall specialpedagogerna inte förstod dem. Kvale och Brinkman (2014) menar att kvalitativ forskning ger bredare och rikare beskrivningar och sociala förhållanden och praktiker. Vi granskade vår intervjufråga i förväg och ansåg att de mäter det vi ville undersöka i vårt arbete och därigenom besvarar vår forskningsfråga. I vår studie använde vi oss av ljudinspelning. Enligt Bryman (2018) är det ett effektivt sätt att samla empiri på eftersom det ger möjligheten till forskarna att återupprepa svaren, vilket i sin tur leder till en utförlig och noggrann analys av den insamlade datan. Om vi valt att anteckna under tiden intervjuerna ägde rum hade det varit svårare att hinna få med allt som specialpedagogerna gav uttryck för. Detta hade medfört att svaren varit svåra att tyda och analysera eftersom anteckningarna troligtvis varit bristfälliga och i förlängningen hade det inneburit att studiens trovärdighet minskat. Ytterligare en faktor som kan påverka studiens trovärdighet är att specialpedagogerna fick tillgång till intervjufrågorna i förväg. Detta möjliggör för specialpedagogerna att reflektera över frågorna och möjligen försköna en bild av hur de arbetar med att inkludera barn med svenska som andraspråk i förskolan som inte motsvarar hur de arbetar i praktiken. Bryman (2018) menar att det ger respondenterna möjlighet att förbereda sig, reflektera över sitt arbetssätt och medverkan. Om vi däremot introducerat intervjufrågorna först under intervjun hade specialpedagogerna inte haft möjlighet att förbereda sig och svaren hade möjligen sett annorlunda ut.

I intervjuguiden valdes en öppen fråga. Om en hel strukturerad metod med fasta frågor hade använts hade det begränsat oss att få en bredare bild av deltagarnas perspektiv. Bryman (2018) menar att en hel strukturerad intervju kan leda till att deltagarnas verklighet inte riktigt kommer fram utan snarare baseras på den verklighetsbild som författare har kring deras arbete och de frågor som de ställer. Nackdelen med en intervju som inte är helt strukturerad är att intervjuerna kan bli långa och i vissa fall kan det leda till att deltagaren kommer bort från ämnet (Bryman, 2018). Det är även viktigt att den som intervjuar är en aktiv lyssnare och försöker ställa lämpliga följdfrågor till respondenten, för att inte tappa fokus (Kvale & Brinkmann, 2014).

Vi valde bort materialinsamling genom enkätundersökning eller observationer. Det första sättet försvårade möjligheten till följdfrågor i syfte att förtydliga eventuella oklarheter som uppstått vid uttolkandet av svaren (Kvale & Brinkmann, 2014). Att i stället utforma en enkät endast baserat på färdiga svarsalternativ, för att undvika det första dilemma, gör det i stället svårt att fånga en så pass komplex fråga som specialpedagogers uppfattningar avseende inkludering av barn med svenska som andraspråk i förskolan. Observationer, oavsett form, fångar med sannolikhet inte heller specialpedagogers uppfattningar kring inkludering. Eftersom vår studie avser undersöka specialpedagogers beskrivningar framstår intervjuer som det lämpligaste förfarandet. Bryman (2018) anser dock att forskarna i kvalitativa undersökningar väljer kategorier och teman utifrån sina egna subjektiva tolkningar, erfarenheter och referensramar, vilket resulterar att de teman som utgör resultatet kanske hade kunnat se annorlunda ut om resultatet analyserats av någon annan.

Bortfallet blev relativt stort vad det gäller intervjuer med specialpedagogerna då 6 av 10 ej har besvarat inbjudan. Möjliga orsaker till detta kan vara tidsbrist och stor arbetsbörda. Enligt Bryman (2018) behöver de flesta studier beakta bortfall. Barmark och Djurfeldt (2020) betonar vikten av att göra sitt bästa för att minska bortfall och säkerställa en så hög svarsfrekvens som möjligt. För att försöka hålla nere bortfallets omfattning i vår studie, lades stor vikt vid utformningen av det missivbrevet som skickades ut med i första mejlet så att deltagarna blir positivt inställda till undersökningen och förstår vikten av att just han/hon faktiskt deltar.

Bryman (2018) menar att genom utformning av ett missivbrev som förklarar syftet med undersökningen, hur studiens urval gått till och varför studien är viktig, kan respondenternas vilja att delta i studien öka. Ett vanligt tillvägagångssätt för att reducera bortfallet är enligt Bryman (2018) att skicka en eller flera påminnelser ut till dem som inte har svarat. För att påminna respondenterna om att besvara mejlet med inbjudan till studien, skickades flera påminnelser, vilket dock inte ökade svarsfrekvensen. Tyvärr är det omöjligt att avgöra hur mycket bortfallet påverkar vår studies resultat enbart utifrån bortfallsandelen. Utifrån läsarens perspektiv kan det därmed vara bra att ha i åtanke.

8.2 Diskussion av resultat

Enligt specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att specialpedagogens arbete med inkludering av barn med svenska som andraspråk utifrån ett bredare perspektiv och principen en förskola för alla. Resultatet i vår studie visar hur de intervjuade specialpedagogerna beskriver sin roll i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk. Specialpedagogerna i vår studie beskriver att specialpedagogens roll handlar mycket om att genom språk och samverkan som ett verktyg, stödja det professionella lärandet i förskolans personalgrupp och på så sätt kunna möta alla barn i en förskola. Genom att tillföra ny information och ny kunskap i handledningstillfällen menar de intervjuade specialpedagogerna att de kan utmana pedagogernas befintliga kunskaper för att kunna komma fram till nya lösningar och möjligheter när det gäller inkludering av barn med svenska som andraspråk och en förskola för alla. Göransson m.fl. (2015) menar att specialpedagogens viktiga uppgift i förskolan är att handleda pedagoger. Vidare menar Von Ahlefeldt Nisser (2014) att specialpedagogik som kommunikation om pedagogik skapar bästa möjliga förutsättningar för lärande för individen. Enligt specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att specialpedagogen genom samtal har möjligheten att utveckla verksamheten på många olika plan, både pedagogernas undervisning och barnets utveckling.

Paulsrud och Nilholm (2023) menar dock att specialpedagogiska handledningar kan medföra både fördelar och utmaningar för specialpedagogen. Enligt

specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att de ibland träffar pedagogerna i handledningstillfällen där pedagogerna beskriver att de upplever ett visst problem kring barn med svenska som andraspråk och då kan specialpedagogen bidra med teoretisk kunskap och ett vetenskapligt förhållningssätt. Specialpedagogerna i vår studie beskriver att specialpedagogens roll kan liknas vid en katalysator vid professionellt lärande och verksamhetsutveckling, men det är pedagogerna på förskolan som själva ska leda förändringsarbete och det är de själva som avgör vilka stöd och extra anpassningar som kommer att implementeras i verksamheten. Detta liknar det resultat som Palla (2011) fått i sin studie att förskolepedagoger agerar enligt normaliserade diskurser och bestämmer vad som blir aktuellt för specialpedagogiska insatser. Enligt specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att barn med svenska som andraspråk i förskolan antingen betraktas som i behov av stöd eller som en tillgång till barngruppen beroende på den vuxnes förhållningssätt.

Specialpedagogerna i vår studie beskriver att specialpedagogen inte bör ses som ensam ansvarig för allt som sker ute i verksamheter kring barn med svenska som andraspråk, men dennes roll är att leda inkluderingsprocessen och initiera tillit trygghet och en öppenhet för att kunna lyfta upp svårigheter, utmana befintliga antaganden och förändra pedagogernas sätt att tänka och handla. Ainscows (2005) påpekar i sin studie att hos människor är hinder redan förankrade och för att få individen på andra spår och utveckla verksamheten, måste tankemönster hos individen brytas. Resultatet i föreliggande studie pekar på enligt de intervjuade att specialpedagogens roll handlar mycket om att tolka både sin egen verklighet och även pedagogernas verklighet utifrån deras uttalanden om barn med svenska som andraspråk. Utifrån de intervjuades beskrivningar visar vår studie att rollen i arbete med inkludering av barn med svenska som andraspråk, en mycket språklig verksamhet. Man diskuterar, dokumenterar och försöker hitta lösningar som är produktiva och rimliga för det enskilda barnet med flera språk.

Enligt specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att specialpedagogens värderingar, erfarenheter och förhållningssätt kring flerspråkighet avgör om barn

med svenska som andraspråk får framträda i verksamheten som en tillgång eller som ett barn i behov av särskilt stöd. Enligt Harju och Åkerbloms (2020) studie arbetar förskolepedagoger utifrån två olika synsätt; enspråkighet, där deras roll är att främja svenska språket och flerspråkighet, alternativt där deras roll är att se mångfald som en tillgång.

Kultti (2012) menar dock att det är svenska som betraktas som ett normspråk i förskolemiljöer och på så sätt ses barn med svenska som andraspråk ofta ur ett underskottsperspektiv och kommunikation på andraspråk marginaliseras i förskolan. Vår studie pekar på liknande resultat enligt specialpedagogernas beskrivningar att specialpedagogiska insatser i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk syftar i första hand till att stärka barnets möjligheter till språkutveckling. Trots att specialpedagogerna som intervjuades nämner olika verktyg och material som används i arbete med inkludering i förskolan så sker detta arbete utifrån svenska språket. Utifrån specialpedagogernas beskrivningar visar föreliggande studie att de använder bilder för att stödja det verbala språket. Ingen av de intervjuade arbetande specialpedagoger nämnde inläring av andraspråk i förskolan för att kunna arbeta inkluderande. Tonvikten läggs vid det svenska språket, där till exempel bildstöd används utan betoning på andraspråk. Digitala bokhyllor är endast något som de intervjuade specialpedagogerna föreslår, men hur användningen genomförs i praktiken är upp till en av varje avdelning på förskolan.

I föreliggande studie visar resultatet utifrån specialpedagogernas beskrivningar att specialpedagogens roll blir oftast att stödja pedagoger med att lära flerspråkiga barn svenska så snabbt som möjligt för att inkludera dem i barngruppen. Behärskning av svenska språket ses som en viktig faktor i inkluderingsprocessen av barn med svenska som andraspråk. Göransson m.fl.(2010) menar i sin studie att elevernas olikheter och variationer inte togs till nytta i verksamheten. Detta i likhet med vår studie visar på att det inte finns några särskild utarbetade metoder eller arbetssätt för att arbeta med inkludering av just barn med svenska som andraspråk i förskolan så nämner specialpedagogerna tidiga stödinsatser som betydelsefulla. Det speciella enligt Palla (2011) uppstår i relation till pedagogernas krav, förväntningar och

föreställningar och har betydelse för det som kommer att formuleras som behov av stöd i ett visst sammanhang. Enligt specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att insatserna används ofta parallellt med varandra för att påskynda inläring av svenska språket. Därmed beskrivs även att insatserna riktas mot förskolemiljön, till det enskilda barnet eller till hela barngruppen. Exempel på anpassningar som specialpedagoger beskriver att de föreslår till pedagoger är mindre barngrupper, digitala verktyg, TAKK (Tecken som alternativ och kompletterade kommunikation.), bildstöd. Ainscows (2005) och Kotte (2017) belyser i sina studier att det är en utmaning för pedagoger att skapa ett inkluderande utbildningssystem, där hänsyn ska tas till både enskilda elevers behov och alla elever tillsammans i gruppen. Vidare menar Harju och Åkerbloms (2020) att användning av bildstöd och regelbundna besök av specialpedagog kan ses som en kompensatorisk undervisning och en strategi för att hantera social och kulturell mångfald. Nilholm och Alm (2010) anser dock att inkluderingsarbete inte ska ses som "allt-eller-ingen" utan som en process som bör ta tid.

Utifrån specialpedagogernas beskrivningar handlar specialpedagogens roll i arbete med inkludering om att handleda och stödja pedagoger i sitt dagliga arbete, genomföra observationer av både lärmiljöer och enskilda barn ute på avdelningar, skriva kartläggningar av enskilda barn och samverka med flera olika professioner. Heikkilä och Lillvist (2022) menar att samverkan mellan pedagoger och specialpedagog är viktigt för att kunna inkludera flerspråkiga barn i förskolan. Likaså menar Kotte (2017) och Von Ahlefeldt Nisser (2014) att den kollegiala samverkan möjliggör framgångsrika inkluderingsarbetet. Genom frågor från specialpedagogen kan det ske ett problematiserande och ifrågasättande av undervisningens innehåll och form i syfte att uppnå en lärandeprocess. En god relation mellan specialpedagog och pedagoger skapar utifrån detta en möjlighet till ett lärande (Paulsrud & Nilholm, 2023). Specialpedagogernas val av synsätt utifrån detta har stor betydelse för hur pedagogernas lärande utvecklas i samverkan och dialog. Det är dock skillnad om kommunikationen bygger på att den vuxne vill rätta till brister hos den andre eller om kommunikationen bygger på en nyfikenhet om den andre (Harju & Åkerbloms, 2020). Anderstafa m.fl. (2021) poängterar dock att

specialpedagogens roll inte bara handlar om att ge pedagoger råd utan pedagogernas osäkerhet kring olika dilemman bör ses som en möjlighet till en utvecklande dialog. Specialpedagogerna i vår studie beskriver att specialpedagogen i sin roll ofta får hantera flera olika slags av spänningar, vilket även Anderstafa m.fl. (2021) belyser i sin studie. Resultatet enligt det intervjuade visar att det kan handla om kulturella dilemman och syn på kunskap och lärande, relationen mellan barn pedagoger, eller ett barn och barnets föräldrar. I vår studie framgick det enligt specialpedagogernas beskrivningar att specialpedagogerna inte involveras i förskolans systematiska kvalitetsarbete och kan då inte arbeta på alla nivåer i verksamheten utan fokuserar endast på individ och gruppnivå. Enligt specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att det kan leda till möjligheter att hitta nya sätt att lösa olika utmaningar kring barn med flera språk begränsas. I vår studie kunde vi utläsa enligt specialpedagogernas beskrivningar att deras roll i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk anses till stor del vara behovsstyrt utifrån den egna verksamheten och utformades baserat på behoven. Genom att upptäcka svårigheter och jobba förebyggande innan det spårar ur och vara med när det behövs för att handleda och ge stöd till rektor och andra pedagoger framkom. Anderstafa m.fl. (2021) menar att det är av stor vikt att förskolorna ordnar rutinmässiga stunder för personalen att gemensamt reflektera över kulturelaterade frågor för att kunna skapa interkulturellt förhållningssätt.

Även Kotte (2017) lyfter upp vikten av den kollegiala samverkan som en framgångsfaktor i arbete med inkludering. Beskrivning av det specialpedagogiska arbete med inkludering av barn med svenska som andraspråk, utifrån vår studies resultat, kan likna lite vid gränsöverskridandet, där skilda normer och värderingar utmanas och bryts mot varandra. I sin yrkesroll ställs specialpedagogen inför mångfacetterade arbetsuppgifter som omfattar att stödja barn i svårigheter, vara en kvalificerad samtalspartner i pedagogiska frågor och samverka med andra för att utveckla förskolans verksamhet (SFS 2017:1111). Enligt specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att arbetet innebär val mellan olika handledningsalternativ som kräver både kunskap och förmåga att urskilja och värdera etiska aspekt i komplexa sammanhang. Vår studies resultat bekräftar både

Harju och Åkerbloms (2020) och Göranssons m.fl. (2015) resultat om den komplexitet som den vardagliga specialpedagogiska praktiken kan inrymma. Resultaten i vår studie visar att komplexiteten i arbete som specialpedagog med inkludering av barn med svenska som andraspråk kan handla om hur specialpedagogen ska förhålla sig till olika situationer som beskrivs av pedagoger i handledningsmöten. Beskrivs vara att hjälpa och stödja barnet kontra att visa lojalitet mot kollegor och deras normer och inte minst om olika syn på flerspråkighet. Gränsen mellan å ena sidan närhet som förutsättning för kommunikation och å andra sidan distans, som förutsättning för att kunna vara neutral i förhållande till barn, föräldrar eller pedagoger utgör komplexitet i det specialpedagogiska yrkesutövandet. Med sin utbildning "att leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever" (SFS 2017:1111, s.5) har specialpedagogen ett utökat ansvar för att både se till helheten och det enskilda barnets behov. Utifrån de intervjuades beskrivningar visar vår studie att specialpedagogerna i sin yrkesroll är bärare av såväl elevens behov av stöd, liksom av verksamheter begränsningar att tillgodose dessa behov .

Enligt specialpedagogernas beskrivningar visar vår studie att det finns olika uppfattningar om hur en viss situation kan lösas för ett barn med flera språk och att detta kan resultera i att barnet inte får en chans att låta sin röst bli hörd. Samtidigt så visar vår studie att det inte finns en enda lösning på olika situationer, utan varje specialpedagog arbetar utifrån sina egna arbetssätt och utmaningen för specialpedagogerna blir då att utmana olika begränsningar genom ett utprövande arbetssätt. Enligt Göranson m.fl. (2010) finns det olika definitioner av inkluderingsbegreppet och olika sätt förstå inkluderande undervisning. En stor utmaning för specialpedagoger kan då vara att hantera olika maktdimensioner i vardagspraktik och samtidigt motivera pedagoger till aktiv medverkan i utvecklingen av den pedagogiska verksamheten (Göranson m.fl., 2010).

8.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar vår studie att specialpedagogisk kompetens eftersträvas i förskolans värld för att stödja pedagoger i inkluderingsarbetet av barn med svenska som andraspråk och att mer forskning behövs inom ämnet. I vår studie beskrivs specialpedagogens roll i förskolan bland annat vara att samverka kring barn med svenska som andraspråk i ett förebyggande och hälsofrämjande uppdrag. Det beskrivs även att denna samverkan kan innebära utmaningar. Utifrån de intervjuades beskrivningar visar vår studie att specialpedagogens roll handlar mycket om att stödja pedagoger i deras dagliga arbete genom ett nära samarbete. Samt att utifrån ett helhetsperspektiv arbeta lösningsfokuserat för att skapa förändringar i lärmiljöer samt pedagogernas arbetssätt.

8.4 Studiens implikationer

I föreliggande studie har det framkommit tre betydelsefulla specialpedagogiska implikationer. För det första vikten av tidiga insatser, för det andra kunskap om tydliggörande pedagogik samt vuxnas förhållningssätt och slutligen samverkan mellan olika professioner. Vi anser att vår studie kan ge personalen i förskolan en bättre förståelse om hur inkluderingen av barn med svenska som andraspråk sker på förskolor i Sverige och vilka arbetssätt och strategier som kan användas för att underlätta inkluderingen. Att sprida ljus över det breda och komplexa specialpedagogiska området utifrån sociokulturellt perspektiv kan bidra till att skapa rika bilder av hur specialpedagogens roll kring inkluderingsarbete i förskolan kan förstås. Ett forskningsfokus på specialpedagogers roll i arbete med inkludering av barn med svenska som andraspråk kan även bidra till ett ökat erkännande och användbarhet och därmed vara relevant för den specialpedagogiska professionen. Flera forskare visar på behovet av mer forskning om specialpedagogens röster i förskola (Palla, 2011; Nielsen & Nyroos, 2022).

8.5 Framtida forskning

Den forskning som vi i dagsläget har hittat och funnit relevant för föreliggande studie är till större del är gjord i Sverige och riktar sig för det mesta till skolans arbete med inkludering. I arbetet med vår studie har det kommit nya tankar och funderingar vad gäller nya områden att forska kring. Då vi i dagsläget inte har funnit så mycket forskning kring specialpedagogens roll kring inkluderingsarbetet av barn med svenska som andraspråk i förskolan ser vi ytterligare ett behov av forskning inom detta område. Det hade varit intressant att forska vidare på och sedan jämföra specialpedagogernas roll i inkluderingsarbete av barn med svenska som andraspråk i olika förskolor i Sverige, men även internationellt. Samt att jämföra förutsättningar, uppdrag och arbetsuppgifter och se hur specialpedagogen kan påverka inkluderingsarbetet av barn med svenska som andraspråk i förskolan.

Referenslista

Ainscows, M. (2005). Developing inclusive education systems: What are the levers for change? *Journal of Educational Change*, (6), 109-124.

https://www.researchgate.net/publication/44838506_Developing_inclusive_education_systems_What_are_the_levers_for_change

Aspelin, J. & Persson, S. (2011). *Om relationell pedagogik*. Gleerup.

Anderstaf, S., Lecusay, R., Nilsson, M. (2021) 'Sometimes we have to clash': how preschool teachers in Sweden engage with dilemmas arising from cultural diversity and value differences. *Intercultural Education*, 32(3): 296-310

<https://doi.org/10.1080/14675986.2021.1878112>

Barmark, M. & Djurfeldt, G. (2020) *Statistiskt verktygslåda: att förändra världen med siffror*. Studentlitteratur.

Björk-Willén, P. (2018). *Svenska som andraspråk i förskolan*. Kultur & Natur.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber.

Bunar, N. (2015). *Nyanlända och lärande: mottagande och inkludering*. Natur & kultur.

Cummins, J. (2017). *Flerspråkiga elever: effektiv undervisning i en utmanande tid*. Natur & Kultur.

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Studentlitteratur.

Göransson, K., Nilholm, C. & Karlsson, K. (2010). Inclusive Education in Sweden? - A critical analysis. *International Journal of Inclusive Education*, 15(5), 541-555.

<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13603110903165141?needAccess=true>

Göransson, K., Lindqvist, G., Klang, N., Magnusson, G. & Nilholm, C. (2015) *Speciella yrken? specialpedagogers och speciallärares arbete och utbildning*. Fakulteten för

humaniora och samhällsvetenskap. Forskningsrapport 2015:13. *Institutionen för pedagogiska studier*. Karlstads universitet

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:784444/FULLTEXT01.pdf>

Harju, A. & Åkerblom A. (2020). Opening new spaces for language practice in early childhood education for migrant children. *International Journal of Early Years Education*, 28:2, 151-161.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1450929/FULLTEXT01.pdf>

Heikkilä M. & Lillvist A. (2022). Multilingual educational teaching strategy in a multi-ethnic preschool. *Faculty of Education and Welfare Studies*. Vol. 34, NO. 5, 516–531

<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/14675986.2023.2213657?needAccess=true>

Kotte, E.(2017). *Inkluderande undervisning: lärares uppfattningar om lektionsplanering och lektionsarbete utifrån ett elevinkluderande perspektiv*. [Doktorsavhandling, Malmö Högskolan]. Malmö University Publications Electronic Archive.

<https://muep.mau.se/handle/2043/23228>

Kvale,S.&Brinkmann,S.(2014).*Den kvalitativa forsknings intervjun*. Studentlitteratur.

Kultti,A.(2012).*Flerspråkiga barn i förskolan: villkor för deltagande och lärande*. Department of Pedagogy, Communication, and learning. [Doktorsavhandling, Göteborgs Universitet] Gothenburg University Publications Electronic Archive.

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/29219/gupea_2077_29219_1.pdf;jsessionid=C215472AAEE68E942ABF181EE1C190CE?sequence=13

Lantz, B. (2014) *Den statistiska undersökningen- grundläggande metodik och typiska problem*. Studentlitteratur.

Mitchell, D.R. (2017). *Mångfald i skolan: framgångsrika sätt att möta (o)likheter*. Natur & Kultur.

Nielsen, A. & Nyroos, M. (2022). *En förskola för alla: specialpedagogik, inkludering och likvärdighet*. Liber.

Nilholm, C. & Alm, B. (2010). An inclusive classroom? A case study of inclusiveness, teacher strategies, and children's experiences.

European Journal of Special Needs Education. Vol 25, No. 3.

<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/08856257.2010.492933?needAccess=true>

Palla, L. (2011). *Med blicken på barnet: om olikheter inom förskolan som diskursiv praktik*.

Malmö Studies in Educational Sciences No. 63 [Doktorsavhandling, Malmö Universitet]

Malmö University Publications Electronic Archive.

<https://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1404458/FULLTEXT01.pdf>

Palla, L. (2021). *Specialpedagogik i förskola: grundläggande huvudsaker och reflekterande djupdykningar*. Studentlitteratur.

Paulsrud, D., och Nilholm, C. (2023). Teaching for inclusion –a review of research on the cooperation between regular teachers and special educators in the work with students in need of special support. *International Journal of Inclusive Education*, 27(4), 541-555.

<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13603116.2020.1846799?needAccess=true>

e

Skolinspektionen (2010). *Språk- och kunskapsutveckling för och elever med annat modersmål än svenska*. [https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2010/sprakutveckling-annat-modersmal/sprak--och-](https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2010/sprakutveckling-annat-modersmal/sprak--och-kunskapsutveckling-for-barn-och-elever-med-annat-modersmal-an-svenska---slutrapport-2010.pdf)

[kunskapsutveckling-for-barn-och-elever-med-annat-modersmal-an-svenska---slutrapport-](https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2010/sprakutveckling-annat-modersmal/sprak--och-kunskapsutveckling-for-barn-och-elever-med-annat-modersmal-an-svenska---slutrapport-2010.pdf)

[2010.pdf](https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2010/sprakutveckling-annat-modersmal/sprak--och-kunskapsutveckling-for-barn-och-elever-med-annat-modersmal-an-svenska---slutrapport-2010.pdf)

Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*. Norstedts akademiska förlag.

Sundqvist, C., & Ström, K. (2015). Special Education Teachers as Consultants.

Perspectives of Finnish Teachers. *Journal of Educational and Psychological*

Consultation, 25(4), 314–338. <https://doi.org/10.1080/10474412.2014.948683>

SFS 2017:1111. *Examensordningen*

https://www.lagboken.se/Lagboken/start/sfs/sfs/2017/1100-1199/d_3115975-sfs-2017_1111-forordning-om-andring-i-hogskoleforordningen-1993_100

Läroplan för förskolan (2018) Skolverket.

<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Prisma.

Svenska unescorådet (2006). *Salamanca deklARATIONEN och Salamanca +10*.

<https://www.unesco.se/wp-content/uploads/2013/08/Salamanca-deklarationen1.pdf>

UNICEF Sverige (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*.

<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>

Vetenskapsrådet (2017). God forskningssed

<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>

Von Ahlefeldt Nisser, D. (2014) Specialpedagogers och speciallärares olika roller och uppdrag – skilda föreställningar möts och möter en pedagogisk praktik. *Nordic Studies in Education*, 34(4): 246-264

<https://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:723034/FULLTEXT01.pdf>

Bilaga 1

På specialpedagog- och speciallärarprogrammet vid Högskolan Kristianstad skriver studenterna ett självständigt arbete under sin sista termin. I detta arbete ingår att göra en egen vetenskaplig studie med utgångspunkt i en forskningsfråga som kommit att engagera studenterna under utbildningens gång. Till studien samlas ofta material in vid olika verksamheter, i form av till exempel intervjuer, enkäter och observationer. Ansvarig för dina personuppgifter är Högskolan Kristianstad. Enligt EU:s dataskyddsförordning har du rätt att kostnadsfritt få ta del av de uppgifter om dig som hanteras i studien, och vid behov få eventuella fel rättade. Det självständiga arbetet motsvarar 15 högskolepoäng. När detta har blivit godkänt publiceras det i databasen Forskningsportalen <https://researchportal.hkr.se/>

Hej du som är specialpedagog!

Vi heter Aleksandra Olszanowska och Larisa Sagdati. Vi studerar sista termin på specialpedagogiska programmet vid Högskolan i Kristianstad. Vi skriver nu vårt självständiga arbete som handlar om specialpedagogens roll i inkluderingsarbete med svenska som andraspråk. Därför önskar vi att genomföra en intervju med dig. Studiens syfte är att undersöka specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av förskolebarn med svenska som andraspråk.

Dina kunskaper om hur du arbetar med inkludering i förskolan är värdefulla. Genom att ställa upp på en intervju hjälper du till att skapa en djupare förståelse för hur inkluderingsarbete med förskolebarn med svenska som andraspråk kan fungera i vardagen.

Att delta i studien innebär att intervjun kommer att spelas in för att sedan transkriberas. All information som kommer fram i samband med intervjun behandlas enligt Vetenskapsrådet principer. Informationskravet innebär att du som deltagare informeras om den aktuella undersökningens syfte. Du har möjlighet att ta del av studien genom att få en kopia av det om du önskar. Det är frivilligt att medverka i studien och du har rätt att när som helst under studien avbryta din medverkan utan att ange orsak. Samtyckeskravet: Du har själv rätt att bestämma över din medverkan och få information om vad som ska hända. Konfidentialitet kravet; dina uppgifter ska behandlas med största möjliga anonymitet. Din identitet skyddas genom att intervjuerna avidentifieras och förvaras så att ingen obehörig har tillgång till dem. Nyttjandekravet; de uppgifter som samlas in om enskilda personer får endast användas för forskningsändamålet.

Ditt deltagande är viktigt. Vi tackar på förhand.

Med vänliga hälsningar

Aleksandra Olszanowska

Larisa Sagdati

e-mail:

e-mail:

Ansvarig lärare/handledare: Tammy Omfors Macinnes

Kontaktuppgifter Högskolan i Kristianstad www.hkr.se

Bilaga 2

Samtyckesblankett

Samtycke till att delta i intervjustudie om specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av förskolebarn med svenska som andraspråk.

Jag har informerats om studiens syfte, hur information jag ger kommer att hanteras samt att mitt deltagande i studien är frivilligt och att jag när som helst kan avbryta min medverkan utan att ange orsak. Jag samtycker till att medverka i intervjustudien om specialpedagogens roll i inkluderingsarbete av förskolebarn med svenska som andraspråk. Jag samtycker till att det jag sagt under intervjun får citeras i det slutliga arbetet under förutsättning att jag förblir anonym. Jag har fått skriftlig information om studien. Jag får behålla den skriftliga informationen.

Jag har tagit del av ovanstående information och samtycker till att delta i studien:

Ort: Datum:

Namn:

Namnförtydligande

Återlämnas till senast den.....

Bilaga 3

Intervjuguide

Begreppet inkludering

Hur tolkar du begreppet inkludering och vad innebär det i ditt dagliga arbete som specialpedagog på förskolan som har barn med svenska som andraspråk?